

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**KULTURA A VŠEDNÍ DEN MĚSTA
HORAŽĎOVIC V RANÉM NOVOVĚKU**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Roman Škoda

Historická studia

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jan Kilián, Ph.D.

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 13. 4. 2016

.....
vlastnoruční podpis

Předně bych rád poděkoval svému vedoucímu práce Doc. PhDr. Janu Kiliánovi Ph.D. Dále děkuji Státnímu okresnímu archivu Klatovy za poskytnutí materiálů a vstřícnost, konkrétně Mgr. Michalu Tejkovi. Můj dík patří rovněž Městskému muzeu Horažďovice, především Mgr. Romanu Vaňkovi. Všem zmíněným děkuji především za cenné rady a pozitivní energii.

Obsah

1	Úvod.....	2
1.1	Analýza pramenů a literatury	2
2	Horažďovice do třicetileté války.....	4
2.1	Počátky města Horažďovic do roku 1526	4
2.2	Horažďovice za císaře Ferdinanda I.	7
2.3	Třicetiletá válka	12
3	Horažďovice od konce třicetileté války	17
3.1	Poltická situace 17. a 18. století	17
3.2	Životní podmínky a hospodářství od konce třicetileté války do přelomu 18. a 19. století.	20
3.2.1	Životní podmínky	20
3.2.2	Hospodářství.....	23
3.3	Hlavní vojenské záležitosti od počátku 18. století do roku 1848	25
4	Oddělené kapitoly ze všedního dne Horažďovic	28
4.1	Pivovarnictví.....	28
4.2	Školy.....	31
4.3	Domy	33
4.4	Přírodní katastrofy; především požáry	35
4.5	Kriminalita.....	38
4.5.1	Kriminální přečiny způsobené cizími vojáky.....	38
4.5.2	Každodenní kriminalita v Horažďovicích a tresty	40
5	Kultura	45
5.1	Městské opevnění – brány a hradby	45
5.2	Gotický kostel svatého Petra a Pavla.....	46
5.3	Klášteřínský kostel Nanebevzetí Panny Marie	48
5.4	Kostel sv. Jana Křtitele	48
5.5	Morové sloupy	50
5.6	Radnice	50
5.7	Loreta.....	51
5.8	Boží muka.....	51
5.9	Židovská synagoga	51
5.10	Kaple sv. Jáchyma a sv. Anny	51
5.11	Kostelík sv. Klimenta na Práchni	52
5.12	Muzeum Horažďovice	52
5.13	Slavné osobnosti spjaté s Horažďovicemi	52
6	Závěr	54
7	Resumé.....	56
8	Literatura a prameny	57
9	Seznam obrazových příloh.....	62

1 Úvod

Cílem této bakalářské práce je na základě literatury, dostupných pramenů či internetových zdrojů zmapovat především všední den města Horažďovic. Práce je rozdělena do dvou základních časových horizontů, a sice na dobu od začátku 16. století do konce třicetileté války a od onoho konce do přibližného přelomu 18. a 19. století. Jak jsem se mohl přesvědčit, jedná se o dva odlišné časové prostory, což dokumentuje skutečnost, jakým způsobem třicetiletá válka zasáhla do lidských dějin. Nemohl jsem opomenout šlechtické rody, které se coby vrchnost projevíly v životě horažďovických měšťanů ve značné míře, ať už v pozitivním či negativním smyslu. Dále se bude práce orientovat na kriminalitu, která ovlivňovala dennodenní styk měšťanů ve městě, na přírodní katastrofy - z drtivé části na velmi časté požáry nebo se bude věnovat školním záležitostem, pivovarnictvím či počtu tehdejších domů a živobytím. V neposlední řadě si práce klade za cíl seznámit město po kulturní stránce, především té architektonické. Vše se bude odehrávat v raném novověku, tj. v rozmezí let 1526 až 1781, nýbrž práce, jak jsem již uvedl, se občasně neobejde bez přeskočení uvedených dat.

1.1 Analýza pramenů a literatury

Karel Němec¹ navázal ve svých pracích na svého předchůdce Štěpána Vydru². Vzhledem k možným ztrátám archiválií, vytvořil k této části fondu kartotéku. Respektoval však Vydrovo původní uspořádání. Němec následně vytvořil chronologický katalog, do kterého zahrnul spisy z období 1786 až 1925 a také dva spisy z roku 1707, jež našel mimo dosud zpracovanou část fondu. Z toho vyplývá, že období 1786 až 1887 bylo zpracované dohromady ve 3 pomůckách: v inventárním Vydrově soupisu, v soupisu spisového materiálu soudního charakteru z let 1786-1850 a v lístkové kartotéce samotného Karla Němce. Na sepsání dějin města se Karel Němec dlouhodobě připravoval. Nakonec jej pověřil Okrašlovací spolek v Horažďovicích, jenž materiály k dějinám obce připravoval již v roce 1917.³

Skutečností je, že historii samotného města Horažďovic se věnují jen dvě ucelené monografie, z kterých tato bakalářská práce čerpá nejvíce. Onou starší je právě ta Němcova –

¹ Karel Němec se narodil roku 1886. Byl předním představitelem historické vlastivědy Prácheňska a především Horažďovic. Pracoval mimo jiné i jako učitel na měšťanské škole v Horažďovicích od roku 1920, kde se stal roku 1938 ředitelem a v této funkci byl až do svého odchodu do penze. Na sklonku života byl nejstarším českým aktivním archivářem. Zemřel v roce 1972.

² Štěpán Vydra žil v letech 1861 až 1911. Byl to horažďovický učitel, archivář a zakladatel městského muzea. Předčasná smrt mu zabránila sepsat podrobnější dějiny Horažďovic.

³ Fond: Archiv města Horažďovic., sign. XV/B/1 Muzeum.

Dějiny města Horažďovic - jež překládá přehledné zobrazení historie města od jeho počátků do konce 19. století. Karel Němec se soustředil například na architekturu, vývoj městské správy nebo hospodářství. Pravděpodobné je, že Němec, který byl správcem horažďovického muzea, do něhož spadal v první polovině 20. století i archiv, vycházel hlavně z dostupných pramenů, což už bylo stručně nadneseno. Druhou stěžejní publikaci napsal Eduard Šimon⁴, a to *Horažďovice: Proměny města 1292 – 1992*. Jak název napovídá, Šimonova monografie byla vydána začátkem 90. let 20. století a zabývá se i novějšími dějinami. Je nezpochybnitelné, že se kniha z určité části opírá o předchozí publikaci. Negativum vidím osobně v tom, že Šimon zcela opomenul poznámkový aparát, což nepřispívá přehlednosti.

Středověké prameny jsou spíše vzácné, neboť velký požár obce v roce 1619, ke kterému se pochopitelně blíže dostanu, zničil téměř celý úřední materiál. Přesto se ve Státním okresním archivu Klatovy⁵ a fondu Archiv města Horažďovice⁶ dochoval významný dokument, *Liber memorabilium*⁷, jehož nejstarší záznamy spadají přibližně do poloviny 14. století.

Určitá část spisů, inventářů a katalogů Státního okresního archivu Klatovy a archivu města Horažďovic z let 1529 až 1786 je poměrně dobře zachovalá a svou pramennou základnou je vhodná pro badatele všeho druhu. K nalezení jsou například listiny, které vypovídají o městských privilegiích, jež považuji za nezbytnou součást této bakalářské práce. V horažďovickém městském muzeu je k dispozici kopie tzv. Willenbergovy perokresby⁸ z roku 1602, která dokáže minimálně napovědět o představě města na počátku 17. století.⁹

⁴ Eduard Šimon žil od roku 1921 do roku 2009. Od roku 1965 do roku 1982 byl ředitelem základní školy v Horažďovicích. Psal o historii Šumavy a Pootaví, měl rád pověsti z Horažďovicka. Od mládí jej zajímala historie a v roce 1974 objevil na Práchni obydlí, v němž byla nalezena keramika z 11. století.

⁵ SOkA Klatovy.

⁶ Státní okresní archiv Klatovy, Fond AM Horažďovice.

⁷ *Liber memorabilium* je významný dokument psaný latinsky, později česky. V polovině 15. století byla nově svázaná a doplněna rejstříkem a foliací, což si vzal na starost městský písař Jan Beptan. Zápisy obsahují především nájemní a kupní smlouvy, dlužních úpisy či převody majetku. Blíže se knize věnuje PÁTKOVÁ, Hana. *K diferenciaci individuálního rukopisu v užitkovém písmu téhož písaře. Příklad z Horažďovic*.

In: *Pulchritudo et sapientia. Ad honorem Pavel Spunar*. Praha : Kabinet pro klasická studia, 2008, s. 244-250 a PÁTKOVÁ, Hana. *Horažďovická městská kniha a syn pražského ševce*. In *V komnatách paláců, v ulicích měst. Sborník příspěvků věnovaných Václavu Ledvinkovi k šedesátým narozeninám*. Praha : Scriptorium, 2007, s. 151-155.

⁸ Autorem Willenbergovy perokresby je Jan Willenberg, který se narodil roku 1571 a zemřel v roce 1613. Byl to autor dřevorytů, grafik a kreseb. Po mládí stráveném na Moravě se přesunul do Prahy. Tvořil topograficky dobré veduty měst hradů a zámků. Díky Harantově knize *Putování* zobrazil i cizokrajné lokace a zvířata, například Jeruzalém.

⁹ SOkA Klatovy, Fond AM Horažďovice, Katalog 1529 – 1786. Archivní fond v Klatovech uspořádala, katalog vypracovala a úvod napsala v SOkA Klatovy v roce 2003 Mgr. Maruška Beránková. Rejstříky zhotovila roku 2008 PhDr. Lenka Sýkorová.

2 Horažďovice do třicetileté války

2.1 Počátky města Horažďovic do roku 1526

Blízko staroslavné Práchně¹⁰ na břehu perlorodé a v minulých časech zlatonosné Otavy je v klatovském okrese umístěno jedno z nejstarších českých měst, Horažďovice. Město je pojmenované podle Gorazda¹¹, jenž při cestě založil obec, kterou si později páni Bavoři ze Strakonice oblíbili a zbudovali v ní tvrz.¹² Bavorové jistě zdejší místo znali. Moc dobře si uvědomovali nejenom eventuální ekonomické příjmy nebo možnosti rýžování zlata na řece, leč především strategickou polohu Práchně jakožto správního centra kraje.¹³ Zakladatelem se stal Bavor I.¹⁴, jenž již roku 1251 daroval příští chrám i s farou milému sobě řádu sv. Jana^{15,16}. K položení základního kamene nového města Horažďovic došlo roku 1279. K tomuto roku se vztahuje listina s poznamenáním o hloubení příkopů kolem Horažďovic.¹⁷ Král Václav II. poté povýšil roku 1292 Horažďovice na město. Od oné doby mají Horažďovice ve znaku dvě věže na skále a nad nimi hvězdu. Páni ze Strakonice k tomu přidali svůj erb, totiž střelu na červeném štítě, na paměť poddanského města.¹⁸ Ve slavných činnostech Bavora I. pokračoval jeho syn Bavor II. Roku 1315 získal další pokračovatel rodu Bavor III. od Jana Lucemburského hrad Prácheň. Na počátku 15. století vymřel rod Bavorů Břeněkem¹⁹ a město se dostalo sňatkem panu Menhartovi z Hradce.²⁰

¹⁰ Prácheň je ve výši 504 m. n. m. na pravém břehu Otavy 2 km od města. Ze zbytků zřícenin kdysi župního hradu a z upravené bašty jsou ještě lepší rozhledy do širokého okolí, na Horažďovice, do Pootaví, na Šumavu a Brdy. Nedaleko zřícenin je lesní hřbitůvek se starobylym kostelíkem sv. Klimenta.

¹¹ Gorazd patří spolu s Cyrilem či Metodějem k tzv. sv. Sedmipočovníkům. Stal se žákem soluňských bratří a v roce 868 byl v Římě spolu s dalšími jejich učedníky vysvěcen na kněze.

¹² Bývalá tvrz byla zbudovaná na mírném srázu nad řekou, místo dnešních zámeckých budov.

¹³ HORA, Josef V. *Prácheň: hora, hradiště, hrad*. Horažďovice: Prácheňsko, 2009. ISBN 978-80-254-6202-7. s. 54-55.

¹⁴ Bavor I. byl příslušník jihočeského šlechtického rodu erbu střely. Patřil k velmožům, kteří se objevovali v těsné blízkosti panovníka (za krále Václava I. byl královským číšníkem, za Přemysla Otakara II. byl doložen ve funkci zvíkovského kastelána a zastával také funkci komorníka Českého království).

¹⁵ Řád sv. Jana neboli Řád johanitů či Řád maltézských rytířů. Patřil mezi největší a nejmocnější křesťanské rytířské řády ve středověku. Vznikl v 11. století na území křesťanského Jeruzalémského království ve Svaté zemi.

¹⁶ NOVOTNÝ, V., ŠIMÁK J. V., *České dějiny*, Díl I., svazek 4., Praha, Laichterův výbor nejlepších spisů poučných, s. 1028-1029; *Johanité byli od tohoto roku majiteli fary a kostela v Horažďovicích a po vzoru strakonického hradu se také zde stali společnými obyvateli města s rodem Bavorů*, HORA, J. Prácheň, s. 54-55

¹⁷ HORA, Josef V. *Prácheň: hora, hradiště, hrad*, 54-55.

¹⁸ NĚMEC, Karel., FRÝDLOVÁ, Jarmila., ŠOCHMAN, Josef., *Horažďovice*, Horažďovice : Městský národní výbor, 1961, 28 s.

¹⁹ Břeněk byl posledním Bavořem ve městě. Na rozkaz Václava IV. byly Horažďovice obleženy a Břeněk se proti králi postavil. Město bylo ovšem dobyto ryze novou zbraní – děly. Roku 1402 prodal zbytek hradu i panství johanitům a zemřel roku 1404.

²⁰ Menhart z Hradce žil v letech 1398 až 1449. Byl nejvyšším pražským purkrabím a politickým vůdcem umírněných utrakvistů. Po dobytí Prahy Jiřím z Poděbrad roku 1448 byl zajat a zbaven úřadu nejvyššího purkrabí. Krátce po propuštění zemřel a byl pohřben v Jindřichově Hradci.

Nastal i pokles obliby johanitského řádu, jenž pod ochranou pánu Bavorů v Horažďovicích kvetl a jenž byl rovněž v jakémsi vedení duchovní správy horažďovických měšťanů. Ti se jednomyslně přiklonili k husitskému hnutí a poskytovali Janu Žižkovi a jeho vojsku na výpravách pomoc prostřednictvím určitých úkrytů.²¹ Na konci 15. století se Horažďovice konečně vzpamatovaly z husitských válek i z obávané nejistoty kvůli vykořisťování za Kocovských.²² V jejich držení zůstaly 30 let, tedy do roku 1483, kdy město získává Půta Švihovský z Rýzemberka^{23, 24} a je třeba říci, že Horažďovice začaly zažívat mimořádný rozkvět.

Doba pánů Švihovských z Rýzemberka je nejutěšenější dobou rozvoje obce od časů jeho zakladatelů, po kterých má mimo jiné ve svém znaku střely na štítech zdobící dvě obvyklé věže. Bohatá naleziště zlata v otavském písku ve středověku byla sice velmi proslulá, avšak v této době ona proslulost, spojená svou výnosností nebyla až tak patrná. Je ovšem jisté, že město na obchodní cestě, při mostě přes Otavu a s více než slušnými hospodářskými podmínkami nesporně vzkvétalo. Švihovští měli své sídlo na blízkém hradě Rabí a jejich poměr k měšťanům byl skutečně vlídný.²⁵

Horažďovice se staly odvolací instancí pro Strakonice, Rabí, Přeštice, Blatnou a Švihov, a to až do vytvoření apelačního soudu.²⁶ Díky velmi dobrým vztahům s králem Vladislavem II. Jagellonským získal řadu privilegií pro svá panství. Listina ze srpna roku 1497 Půtou z Rýzemberka, nejvyšším zemským sudím českého království, uděluje měšťanům práva poslední vůle a volného stěhování. Horažďovice museli ovšem za práva zaplatit 50 kop grošů jako závdavek²⁷. Na žádost Půty z Rýzemberka udělil král Vladislav II. listinou z března 1502 Horažďovicím právo pečetit červeným voskem. Horažďovice obdaroval městskými právy

²¹ BIRNBAUMOVÁ, Alžběta. *Horažďovice: Poklady národního umění*, sv. 32. Praha: Umělecká beseda Praha, 1941, 26 s., s. 1-2.

²² Děpold z Rýzemberka postoupil roku 1453 město bratřím Janovi a Rackovi z Kocova. Racek se stal za krále Vladislava loupežným rytířem, byl proto ve svém městě obležen a přemožen.

²³ Půta Švihovský je jedním z nejvýznamnějších, pravděpodobně taktéž nejkontroverznějších majitelů horažďovického panství. V době úpadku centrální královské moci za vlády Jagellonců se velmi výrazně prosadil na královském dvoře. Jako poslední se pokusil investovat do opravy chátrajícího hradu a kostelíka sv. Klimenta na Práchni. Pohřben je v horažďovickém minoritském klášterním kostele Nanebevzetí Panny Marie, jenž nechal sám vystavět. Nicméně nepříliš populární opatření při řešení ekonomické krize v druhé polovině 15. století a enormní nenávisť vůči českým bratrům mu oblibu u poddaných nezajistila. V určitých pověstech je dodnes líčen jako nelítostný tyran, který svou duši dokonce upsal ďáblu. Byť o Půtovi dnes neexistuje podrobnější monografie či studie, určité krátké shrnutí historických faktů včetně rozboru pověstí předkládá KRAUSOVÁ, Milada. *Z úst na internet. Cesta pana Půty do 21. století*. In Memo: časopis pro orální historii. Plzeň : SOHI, 2011, roč. 1, č. 1, s. 69-86.

²⁴ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. 1. vyd. Horažďovice : Okrašlovací spolek, 1936. s. 94-98.

²⁵ BIRNBAUMOVÁ A. *Horažďovice: Poklady národního umění*, s. 2

²⁶ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350 – 1945, č. inv. 45.

²⁷ Závdavek je prastarý způsob zajištění smlouvy. Je to kombinace zálohy a oboustranné smluvní pokuty.

podle Starého Města pražského.²⁸ Byla to také víceméně odměna za věrnost a statečnost, kterou projevíli měšťané při obléhání města v letech 1477 - 1478. Od této doby se začalo psát do zemských desek místo latiny česky.²⁹

Obec v této době vlastnila například již 7 mlýnů, ale musela pochopitelně odvádět z nich vrchnosti poplatky.³⁰ V roce 1503 byla Půtou Švihovským a maltézským řádem přivedena voda do města z Práchně a kopie smlouvy bude zobrazena později v přílohách. „...skrze zdi městské a přes dvůr farářský s povolením urozeného pána, pana Jana ze Švamberka a na Strakonících mistra převorství českého a velebného otce kněze Mikuláše převora času toho konventu domu strakonického a s vůlí také ctihodného kněze Václava, toho času faráře našeho...“³¹ Jakékoli práce na faře musel schvalovat převor řádu ve Strakonících. Dřevěné roury byly zakončeny na náměstí v hlavní kašně, v kašně u zámeckého pána a pivovaru obce vedle radnice. Cestu, kudy roury vedly, je obtížné zjistit, protože v té době byl kolem kostela hřbitov.³² Vedení vody do města z Práchně bylo význačným podnikem na svoji dobu. Voda byla kvalitní a bylo jí vždy dostatek, což ve válečných časech mělo velký význam. 400 let sloužil vodovod svému účelu v původním složení s tím, že občas bývala vyměňována dřevěná potrubí. Až roku 1932 došlo k úplné rekonstrukci kovovým vedením a pomocnými jímkami.³³

Za Půty Švihovského prostřednictvím listiny ze září roku 1503 se městu podařilo vybudovat dva rybníky. Také stanovil termíny platby a určil výši poplatků z mlýnů.³⁴ Na svých panstvích ovšem utužil robotu, porobil lid a krutě trestal poddané.³⁵ Po Půtovi Švihovském se soustředíme na bratry Břetislava³⁶ a Jindřicha³⁷, kteří po určitý čas zasahovali v osudech města.³⁸ Za jejich působení vyhořela roku 1523 téměř polovina města. V dalších letech 1531 až 1535 držel Břetislavův díl v zástavě Zdeněk Lev z Rožmitálu.³⁹ Pan

²⁸ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350 – 1945. č. inv. 3 a 4 i KRAUSOVÁ, Milada. *Z úst na internet. Cesta pana Půty do 21. století*, s. 69-86.

²⁹ ŠIMON, Eduard. *Horažďovice: proměny města 1292-1992*. 1. vyd. Horažďovice: Městský úřad, 1990. ISBN 80-900062-3-X, s. 24

³⁰ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, *Liber memorabilium (1371) 1454 – 1599*, inv. č. 54, fol. 366.

³¹ ŠIMON, Eduard. *Dějiny maltézského řádu Horažďovice*, Horažďovice: Městské kulturní středisko, 1993, s. 32, s. 9.

³² TAMTÉŽ. Smlouva byla doplněna dne 22. 9. 1865 o ustavení týkající se další části vodovodu mezi městem a Ferdinandem Kinským. In: SOKA Klatovy, AM Horažďovice, *Protokoly ze zasedání zastupitelstva 1861 - 1866*, č. inv. 279.

³³ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 100.

³⁴ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350 – 1945, č. inv. 5.

³⁵ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 25.

³⁶ Břetislav Švihovský vykonával funkci dvorského hofmistra.

³⁷ Jindřich Švihovský působil v českých zemích jako nejvyšší kancléř.

³⁸ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 100.

³⁹ Zdeněk Lev z Rožmitálu žil v letech 1470 až 1535, kdy zemřel v Blatné. Byl to český katolický aristokrat, stavovský politik, dvořan a donátor umění doby jagellonské a raně habsburské.

Zdeněk Lev asi ovšem nebyl velký hospodář. Spíše je více pravděpodobné, že si rád užíval, a tím při penězích často nebýval.⁴⁰

Koncem 15. a počátkem 16. století se vedlo městu poměrně zdatně. Měly dobré, spolehlivé zástupce na radnici a i svoje práva. S porovnáním s tím, co mělo přijít zanedlouho, byly životní podmínky skutečně obstojné.⁴¹

2.2 Horažďovice za císaře Ferdinanda I.

Český trůn zůstal bez panovníka roku 1526, když Ludvík Jagellonský zahynul v bitvě u Moháče.⁴² Jelikož zesnulý panovník neměl žádné dítě s Marií Habsburskou, vznesl Ferdinand na základě určitých dohod nárok na český a uherský trůn. V Uhrách s tímto řešením problém příslušníci tamější vyšší šlechty neshledávali, nicméně v českých zemích tomu bylo poněkud jinak. Čeští stavové jej odmítli a žádali volbu nového panovníka. Nový král musel ale zaplatit dluh 300 000 zlatých, což si nemohl dovolit nikdo s ostatních potenciálních uchazečů. Ferdinand nabídl okamžité zaplacení poloviny dluhu s tím, že druhou polovinu zaplatí později. České stavy souhlasily a Ferdinand I. Habsburský se stal novým českým králem.⁴³

Řadu obyvatel českého království volba Ferdinanda zdrtila. Volbou Ferdinanda I. čeští stavové nevědomky stanovili kurz českých dějin až do roku 1918.⁴⁴ Paradoxně to pro Horažďovice nic závažného v negativním smyslu neznamenalo, nicméně o blahodárných věcech už zdaleka nemůžeme mluvit. Je ale pravda, že Břetislav Švihovský byl roku 1532 pověřen úřadem dozoru nad honbou zvěře v zemi. Když roku 1535 zemřel Zdeněk Lev, zanechal hospodářství v takovém stavu, že oba švagři, Jindřich i Břetislav, vyrovnáním jeho i svých dluhů přišli o velký zlomek majetku s výjimkou Horažďovic. Deset let poté hrozilo Břetislavovi dokonce zatčení pro ono zadlužení, což v tehdejších časech nebylo záviděníhodné. Horažďovičtí tím rovněž trpěli - byly na nich vynucovány peníze, jak to šlo. Roku 1566 Břetislav Švihovský zemřel⁴⁵, přičemž je ještě potřeba zmínit, že svou polovinu

⁴⁰ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 102.

⁴¹ TAMTĚŽ, s. 172 ?

⁴² V bitvě u Moháče roku 1526 početně silnější vojsko osmanského sultána Süleymana I. během necelých dvou hodin drtivě porazilo oddíly shromážděné pod korouhví dvacetiletého českého a uherského krále Ludvíka Jagellonského, jenž při útěku z bojiště utonul v říčce Csele. Mohu doporučit např. VYBÍRAL, Zdeněk. *Bitva u Moháče: krvavá porážka uherského a českého krále Ludvíka Jagellonského v boji s Osmany 29. srpna 1526*. Vyd. 1. Praha: Havran, 2008. Krok, sv. 5. ISBN 978-80-86515-87-8.

⁴³ Dejepis.com: Nástup Habsburků na český trůn. [online]. [cit. 2016-01-20]. Dostupné z:

<http://www.dejepis.com/ucebnice/nastup-habsburku-na-cesky-trun/>

⁴⁴ Dny české státnosti: 23. října 1526 – volba Ferdinanda I. českým králem. [online]. [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.dnyceskestatnosti.cz/novinky/clanky/23-10-1526-volba-ferdinanda-i-ceskym-kralem/>

⁴⁵ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 102.

Horažďovic prodal roku 1561 synovci Václavovi, na kterého přijde řeč o několik řádek níže, a začátkem roku 1566, tedy v rok jeho úmrtí, pojistil listinou Horažďovickým právovárečné výsady.⁴⁶

Bratr Jindřich byl velmi vzdělaný a celou českou šlechtou respektovaný pán. Většinu svého života žil na svých statcích v Horažďovicích nebo celkově vzato na Prácheňsku. Jak již bylo zmíněno, i on platil nemalou sumu za svého švagra, pana Lva. Manželce, kněžně Voršile z Minsterberku, postoupil Jindřich Švihovský polovinu Horažďovic s Práchní.⁴⁷ Druhou polovinu dědili synové - Jan, Václav a Michal. O Janovi se ví málo, zemřel totiž roku 1551. Zbylí bratři se dělili o celé horažďovické panství, poněvadž po matce, jež zemřela v roce 1545, dědili taktéž.⁴⁸

Po vypuknutí šmalkaldské války roku 1546 se mezi stavy českých zemí začala šířit obava, že se válečné tažení může obrátit proti české reformaci.⁴⁹ V dubnu roku 1547 byli v bitvě u Mühlberka⁵⁰ stavové poraženi císařským vojskem, což znamenalo konec šmalkaldské války. Vítězství Habsburků vneslo mezi stavy zmatek a potřebnou iniciativu převzali přívrženci Ferdinanda. Následně bylo zemské vojsko rozpuštěno, stavovský výbor zanikl a do zemských desek byl vložen naprostý zákaz nepřátelské propagandy proti králi. Ferdinand ovšem neměl dostatek prostředků, aby mohl české stavy vojensky potrestat. Vyhlásil tedy generální pardon⁵¹, jenž se nevztahoval jen na původce povstání. Stavy tím dostaly možnost rehabilitace a mnozí šlechtici se předháněli v projevech přehnané loajality vůči králi.⁵² Není překvapením, že podmínky pro horažďovickou samosprávu se po tomto roce podstatně zhoršily. Především privilegia měšťanů byla značně omezována.⁵³

O několik let později se začalo blýskat na lepší časy. Díky Václavu Švihovskému ustanovovala listina z roku 1573 právo mít školu a svobodně provozovat řemeslo⁵⁴ a po smrti nejmladšího syna Jindřicha Švihovského, Michala, roku 1577 převzal Václav celé

⁴⁶ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350 – 1945, č. inv. 7.

⁴⁷ Jindřich Švihovský byl na původ své ženy patřičně hrdý, a tak na tribunu umístil erby minsterberkské i jejich příbuzenské rody.

⁴⁸ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 103-104.

⁴⁹ JANÁČEK, Josef. *České dějiny I. Doba předbělohorská. Kniha I, díl II*. 1. vyd. Praha : Academia, 1984., s. 176-178.

⁵⁰ Bitva u Mühlberka znamenala rozhodující bitvu Šmalkaldské války. Konala se v dubnu roku 1547, kdy byl císařem Karlem V. a jeho spojenci definitivně porazili sbor protestantských kurfiřtů ve šmalkaldském spolku.

⁵¹ Generální pardon se používá v přeneseném významu, kdy určitá instituce či státní úřad odpustí sankci za porušení zákona, neplnění závazků apod. při splnění určitých podmínek.

⁵² JANÁČEK, Josef. *České dějiny I. Doba předbělohorská. Kniha I, díl II*. 1. vyd. Praha : Academia, 1984., s. 283-292.

⁵³ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 27.

⁵⁴ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350 – 1945, č. inv. 9.

Horažďovice a stal se pánem tohoto města.⁵⁵ Václav se přiklonil k víře českých bratrů a možná i díky tomu činil lepší skutky než ve svém mládí.⁵⁶

Václav Švihovský byl skutečným zastáncem obce. Tak například se ukázalo, že některý plat patřící horažďovickému špitálu zadržoval Kryštof starší z Wartenberka, mistr strakonického převorství. Václav Švihovský se však této věci okolo roku 1586 ujal a cílevědomě docílil komisi u císaře Rudolfa II., aby bez prodlení věc vyšetřila a vyřídila.

Závažnější byla záležitost o clu, jež se udála o několik roků zpět. Václav vymohl jako náhradu za údržbu cest přes Otavu na císaři Rudolfovi majestát na clo, mýto, druhý Petropavelský trh a na koňský trh.⁵⁷ Clo se muselo platit na hlavní silnici a na cestě přes most na Otavě. Majestát také stanovil, „*kolik se platí z dobytka, káry, vozu, z prostice⁵⁸ soli z mlýnského kamene, z vozu vápna, z vozu šindele nebo prken, z vozu obilí, z vepře, ze tří husí, ze soudku rudky⁵⁹ k barvení a z žida, když jede na koni.*“⁶⁰ Nesporně to znamenalo nový zdroj obecních příjmů. Kvůli clu se ale měšťané dostali do dlouholetého sporu s Kašperskými horami a Sušicí. Do města přijely čtyři komise, přičemž bylo sepsáno až na 50 listin. Fakticky můžeme vidět jakési soupeření měst o bohatství, možnost obchodovat, zvyšovat zisky. Vše ve skutečnosti pramenilo z rozvoje řemesel a obchodu. Je také vhodné podotknout, že vrchnost stála při poddaných, kteří byli zase na oplátku svým pánům věrní.

Václav Švihovský byl pro město Horažďovice, jak je patrné, velmi cenný a důležitý. Za jeho působení Horažďovičtí tlak od císaře tolik nepociťovali.⁶¹ Po Václavově smrti roku 1587 držel město šest let, tudíž do roku 1593, Karel Švihovský z Rýzemberka.⁶² Za jeho působení docházelo zase ke sporům města o majetek s vrchností. Karel omezoval občanům výsady a také jim vzal mlýn na Větrově. Město se tak obrátilo se žalobou na císařský dvůr a ustanovená komise – Petr Vok z Rožemberka, Volf Novohradský z Kolovrat a Adam ze Šternberka⁶³ – rozhodla spor o tzv. Pustý mlýn, krčmě ve Věrechově a zároveň vyšetřila krádež dříví Šebastiánem Vrhalem. Horažďovičtí podrželi své výsady, dokonce i mlýn jim byl

⁵⁵ TAMTÉŽ, katalog, EL NAD č. 766, AP č. 364.

⁵⁶ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 105.

⁵⁷ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 106-107, též SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350–1945, č. inv.14.

⁵⁸ Prostice je stará česká míra objemu neurčité velikosti. Někdy se udává cca 73 litrů.

⁵⁹ Červenohnědá křída, která se používá ke kresbě.

⁶⁰ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 26-27.

⁶¹ TAMTÉŽ.

⁶² SOKA Klatovy, AM Horažďovice, katalog, EL NAD č. 766, AP č. 364.

⁶³ Adam ze Šternberka v blízkém budoucnu sám zasáhne do horažďovické historie.

navrácen, leč se museli zavázat, že budou vrchnosti zachovávat poslušnost⁶⁴, a někteří z nich byli pro odbojnost uvrženi do vězení v Bechyni.⁶⁵

Od roku 1593 do roku 1616 byl v držení Horažďovic Děpold⁶⁶ Švihovský z Rýzemberka. Poměr obce k vrchnosti nabýval poměrně na ostroiti. Nešťastné bechyňské záležitosti byly ještě v živé paměti a již roku 1594 došlo na sv. Ondřeje při obnově konšelského úřadu k vyhlášení nové řady 50 artikulů, z nichž většina sice byla obvyklá, nicméně nové články byly nesporným přituzením povinností. Zde jsou ve zkratce určitá uvedení, aby bylo ukázáno, jak byly dalece vymezeny povinnosti poddaných.⁶⁷

Měšťané například nesměli chovat kachny kvůli tomu, aby neškodily rybám. Pod pokutou 100 kop bylo zakázáno odporovat vrchnosti, a když to bylo potřebné, byli povinni vrchnosti pomáhat. Povinné poplatky se odváděly do vánočních svátků. Například tržné od rychtáře⁶⁸ z prodeje masa řezníků se muselo odvádět každou sobotu důchodnímu⁶⁹. Nesměly se zatajovat platy a povinnosti k zámku. Nikdo nesměl přechovávat vesnické poddané bez svolení úředníka. Purkmistr⁷⁰, primas⁷¹ i rychtář či jiný z měšťanů měli povinnost se dostavit na zavolání do zámku. Porušení veškerých příkazů se trestalo pokutou vrchnosti s tím, že se trest platil bečkou⁷² soli. Řezníci byli také povinni porážet v zámku dobytek pro kuchyni. Byl vydán zákaz sekání dříví a loupání kůry v lese. V artikulích bychom našli i povinnosti pro bezpečnost, aby nevznikl požár nebo aby byl dostatek prostředků k hašení, povinnost o výzbroji, chytání perel pod pokutou 10 kop, zákaz lovení ryb apod. Opravovaly se cesty, dbalo se na čistotu ve městě, mládež se vedla k dobrým mravům, opravovaly se hodiny na

⁶⁴ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350–1945, č. inv. 16.

⁶⁵ TAMTÉŽ, č. inv. 17.

⁶⁶ Děpold též Theobald Švihovský.

⁶⁷ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 111.

⁶⁸ Rychtář byl v období představeným městské či vesnické obce (obdoba dnešního starosty. Od roku 1547 v městě dosazený královský rychtář reprezentoval jen zájmy panovníka. Funkce královského rychtáře byla zrušena v roce 1783. Za své služby měl rychtář obvykle podíl na vybraných pokutách, odvedených dávkách, mohl vlastnit krčmu, masné krámy nebo byla část jeho polnosti osvobozena od povinných berní. Mezi povinnosti a práva rychtáře patřilo nižší soudnictví ve městě či vesnici, správní funkce, zastupoval obec vůči okolí a často také byl reprezentantem vrchnosti a ručil jí za dodržování povinností a příkazů a vybírání daní, poplatků a úroků.

⁶⁹ Důchodní byl vrchností pověřený úředník, jenž se staral o výběr důchodů (daní).

⁷⁰ Purkmistr byl od 13. století starosta, původně předseda městské rady (sboru konšelů), protějšek rychtáře jako nejvyššího jmenovaného úředníka. Ve funkci purkmistra se konšelé zprvu střídali, později byl purkmistr volen a potvrzen vrchností. V pozdním středověku se jeho pravomoci postupně rozšiřovaly, až funkci rychtáře z velké části převzal nebo dokonce nahradil. Od konce 15. století se městská samospráva pozvolna omezovala, až v 18. století byla nahrazena magistrátním úřadem se jmenovanými a placenými úředníky.

⁷¹ Primas je označení pro prvního konšela především ve středověké městské správě.

⁷² Bečka byla stará česká jednotka objemu, jež se užívala především při obchodní činnosti. Její přesná hodnota není dosud známá, je odhadována na přibližných 100 litrů.

věži nebo rovněž hradby. Nedodržování příkazů se trestalo pokutou. Později byl dokonce vydán rozkaz sbírání perel trestat ztrátou hrdla.⁷³

Většina těchto článků byla tehdy potřebná a jsou jasným důkazem, že Děpold Švihovský byl mužem, který o věci řádně dbal. Nicméně se vyskytovaly také předpisy, jež značně omezovaly dosavadní volnost občanů a které přinesly nejen velké rozladění, ba dokonce příznaky odboje. Děpold tuto skutečnost brzy postřehl a sotva uplynuly dva roky, vydává dalších 14 článků. Například zakázal chov volů.⁷⁴ Vrchnost později zakázala prodej i koupi obilí po domech. Obilí se mohlo prodávat pouze na náměstí, kde musel prodávající platit dávky. Podobným způsobem upravila vrchnost prodej vína. Je vhodné říci, že tato a další nařízení vedla k zadlužování města a utužování poddanství. Roku 1605 muselo město prodat jeden ze svých mlýnů, a sice Brejchovský⁷⁵ jistému urozenému pánovi, jenž si jej vyhlédl. Měšťané museli také odebírat od vrchnosti ryby, i přesto že město mělo své rybníky. Vrchnost stanovila, kolik musí odebírat na osobu. Povinností tedy stále přibývalo a odpor k vrchnosti neustále rostl.⁷⁶

Děpold Švihovský zemřel roku 1616. Zanechal po sobě manželku Johanku ze Sloupna a syna Ferdinanda Karla, tehdy ještě nezletilého, k němuž se ještě krátce dostanu. A právě v tento čas se horažďovickému lidu zdála vhodná chvíle k zakročení a svržení vrchnosti. Když paní Johanka obeslala dopisem obec, aby jí přišli slíbit poslušnost a věrnost, konšelé dorazili, leč dali striktně najevo, že jí nejsou povinni jakožto vdově nic slibovat. Hned na to došel rozkaz od císaře Matyáše - obec měla bez dalších výmluv slíbit Johance Švihovské poslušnost a poddanost a po vykonání slibu se měli konšelé, kterých bylo 12, odebrat k dalšímu řízení na Pražský hrad. Konšelé na hrad přišli a hned nato byli vsazeni do vězení. Poté psali ustavičné prosby zemskému soudu a císaři. Seznámili je s útlakem vrchnosti a těžkými podmínkami ve vězení. Prosby ovšem ze začátku nepomohly, tudíž se rozhodli obrátit na Zdeňka Popela z Lobkovic⁷⁷, že jsou nemocní. Horažďovičtí občané napsali 13. ledna do Prahy konšelům oznámení, že se s prosbou obrátili na paní Johanku, aby byli osvobozeni. Celá obec musela slíbit paní Johance věrnost. Ta zároveň slíbila, že obstará

⁷³ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 29.

⁷⁴ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 113.

⁷⁵ Brejchovský mlýn byl nově vystavěn s trávníkem, lávkami a jezy a dalším příslušenstvím. Měl čtyři vodní kola a čtyři složení.

⁷⁶ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 29.

⁷⁷ Zdeněk Popel z Lobkovic žil v letech 1568 až 1628. Byl českým šlechticem, politikem a také prvním knížetem z Lobkovic i nejvyšším kancléřem. Mnohem více informací k nalezení např. in: [VYD. HISTORICKÝ ÚSTAV JIHOČESKÉ UNIVERZITY V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH]. PAVEL MAREK (ED.). *Svědectví o ztrátě starého světa: manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovicové z Pernštejna*. Vyd. 1. České Budějovice: Historický Ústav Jihočeské Univ, 2005. ISBN 9788070408049.

peníze na zaplacení vězeňské stravy. 19. ledna byl vydán k podpisu revers, že pokud se ještě jednou konšelé dopustí neposlušnosti, budou popraveni. Když v Horažďovicích učinili sousedé poníženou prosbu Johance Švihovské i synovi Ferdinandu Karlovi, byli konšelé propuštěni z vězení s tím, že si ještě museli v Praze vypůjčit peníze a zapravit vězeňské výlohy.⁷⁸

2.3 Třicetiletá válka⁷⁹

Třicetiletá válka probíhala v několika etapách mezi roky 1618 až 1648 a byla vyvrcholením sporů mezi římskokatolickou církví a stoupenci reformace, především kalvinisty a luterány. Další příčinou války byl boj o nadvládu v Evropě a to především politickou. Někteří historici přičítají vznik tohoto válečného konfliktu politice Rudolfa II. a jeho bratra Matyáše, které byly slabošské a nezodpovědné.⁸⁰ Válka znamenala pro město pohromu, z níž se už nikdy zcela nevzpamatovalo. Během tohoto období byly Horažďovice mimo jiné dvakrát vydrancovány švédskými vojsky.⁸¹

Stavovské povstání v Čechách znamenalo faktický počátek této války, kdy se Pražská defenestrace stala oficiálním začátkem války. Okamžitě po této události byla zvolena prozatímní vláda třiceti direktorů. Jeden z největších stavovských předáků Jindřich Matyáš Thurn⁸² se stal generálem stavovské armády.⁸³

Situace města Horažďovic se zhoršila za již avizovaného Ferdinanda Karla Švihovského z Rýzmburka, jenž se přidal roku 1618 k odbojným stavům. Po bitvě Zábalské⁸⁴ roku 1619 byly Horažďovice dne 22. 6. 1619 Buquoyovým⁸⁵ vojskem vypáleny. Zůstaly sice

⁷⁸ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 115 a 116, též ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 30.

⁷⁹ Blíže ke třicetileté válce in: KILIÁN, Jan. *Příběh z doby neobyčejného šílenství: život a svět krupského koželuha Michela Stüelera za třicetileté války*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2014. ISBN 978-80-7429-469-3.

⁸⁰ KRCH, Martin. *Štětí v době třicetileté války*. Štětí: Město Štětí, odbor kultury, 2010. ISBN 978-80-254-8069-4., s. 3.

⁸¹ *700 let města Horažďovic: [1292-1992] : program oslav*. [Horažďovice: [s.n.], 1992]. ISBN 80-238-2926-2, 32 s.

⁸² Jindřichu Matyáši Thurnovi se blíže věnuje např. POJAR, Miloš. *Jindřich Matyáš Thurn: muž činu*. Vyd. 1. Praha: I. Železný, 1998. Osobnosti (Ivo Železný). ISBN 80-237-3560-8.

⁸³ BAUER, Jan. *Životy slavných českých vojevůdců*. Vyd. 1. Brno: MOBA, c2007. ISBN 978-80-243-2891-1., s. 149 a 150.

⁸⁴ Nedaleko Českých Budějovic (mezi Vodňany a Hlubokou nad Vltavou) byla bitva Zábalská jedna z prvních bitev české fáze třicetileté války. Jednalo se o přelomovou bitvu války, protože byla jedna z prvních, ve které stavové prohráli. V této bitvě byla vlákána armáda pod vedením generála Petra Arnošta Mansfelda, i přesto, že je označován za nejtalentovanějšího vojevůdce ve službách českých stavů, do léčky a byla poražena. Habsburská armáda pod vedením maršála Karla Bonaventury Buquoye byla přibližně stejně početná jako Mansfeldova.

⁸⁵ V roce 1618 jej císař Matyáš Habsburský jmenoval velitelem císařských vojsk a poslal do Čech s úkolem „zkrotit rebelii“ českých stavů. Buquoy a jeho armáda následně na jistý čas promluvili dosti rázně do horažďovických dějin.

v moci stavů, nicméně začátkem října roku 1620 se vzdaly Maxmiliánu Bavorskému⁸⁶. Trestající ruka nového panovníka vítěze těžce dolehla i na Ferdinanda Švihovského. Ten sice prchl s Fridrichem Falckým⁸⁷ ze země, nicméně statky s sebou pochopitelně vzít nemohl, a tak horažďovické panství bylo v řadu konfiskovaných zapsáno roku 1620 k císařskému fisku. Pavel Michna z Vacínova⁸⁸, odhadl jmění na 74.580 kop 40 grošů míšenských.⁸⁹

Třicetiletá válka byla ale teprve na samém začátku a strachu a utrpení nebylo zdaleka konec. Švihovským po konfiskaci zůstaly jen Přeštice a Nalžovy. Paní Johanka odešla k příbuzným Kolovratům na Bystré, kde dělala hospodyní a nebyla oblíbená ani tam. Za zmíněnou sumu koupil panství hrabě Adam ze Šternberka⁹⁰. Tím skončila v Horažďovicích paměť na rod Švihovských a horažďovického panství se ujali Šternberkové.⁹¹

Po dobytí a spálení obce onoho roku 1619 nastala zdejšími katolíky velice zlá doba. Protestantští kazatelé byli prohlášeni za psance a roku 1624 bylo přikázáno, aby byl poddaný lid i třeba násilnými prostředky přiveden ke katolické víře.⁹² Měšťané žádali jen přijímání podobojí, což byl veliký ústupek, když si uvědomíme, že povětšinou měli českobratrské vyznání. S tím ovšem vrchnost stejně nesouhlasila, a to dávala evidentně na vědomí. Za příkaz vdovy Maxmiliány Šternberkové⁹³ vyslychal jednotlivé měšťany jistý Jan Špalek, panský úředník.

Eduard Šimon ve své publikaci zaznamenává výpovědi bratrů, které nebyly vždy jednomyslné a vypovídají tak o všeobecném strachu: „*Od mladosti své podobojí velebnou*

⁸⁶ Maxmilián Bavorský Žil v letech 1573 až 1651. Během třicetileté války se stal významným spojencem císaře Svaté říše římské a později za věrné služby v roce 1623 dostal tituly kurfiřt bavorský a falcký, který byl zabaven kurfiřtovi Fridrichovi. Vyznamenal se také reformami v Bavorsku.

⁸⁷ Fridrich Falcký se narodil roku 1596 a zemřel roku 1632. Byl vévoda a kurfiřt falcký (jako Fridrich V.), vůdce Protestantské unie a král český (1619–1620). Pocházel z rodu falckých Wittelsbachů. Kvůli své pouze roční vládě je známý jako "zimní král".

⁸⁸ Pavel Michna z Vacínova byl představitel českého šlechtického rodu Michnů z Vacínova. Pracoval jako sekretář v české kanceláři. Po porážce českého stavovského povstání v roce 1620 vycítil příležitost a spojil se císařským místodržícím Karlem z Lichtenštejna a pozdějším vrchním velitelem císařských armád Albrechtem z Valdštejna. Stal se generálním dodavatelem císařské armády za třicetileté války. Podílel se na rozsáhlých majetkových transakcích zabaveného majetku vůdců stavovského povstání.

PROVENO – Knihovna národního muzea – Michna z Vacínova, Pavel, hrabě. [online]. [cit. 2016-01-12].

Dostupné z:

http://opac.nm.cz/authorities/30839;jsessionid=EC27CFD47B1D3A8E9CFB4358E99EC903?id=gEiQhr_0SB6EYttqYLiSZw&pageSize=10&sorting=default

⁸⁹ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 121.

⁹⁰ Adam ze Šternberka byl český šlechtic a vysoký zemský úředník představující umírněné katolické křídlo. mezi lety 1597 až 1599 dvorským sudím, 1599 až 1603 zemským sudím, 1603 až 1608 nejvyšším komorníkem a konečně v letech 1608 až 1619 nejvyšším purkrabím. Podepsal Rudolfův majestát na náboženské svobody namísto vyhraněného katolika nejvyššího kancléře Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic, jehož povinností bylo královské výnosy podepisovat.

⁹¹ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 121, též ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-199*, s. 33.

⁹² NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 124-125.

⁹³ Malíř Karel Škréta namaloval podobiznu Maxmiliány Šternberkové a dnes se vyskytuje v zámku v Bechyni. Db.skreta.cz: Podobizna Marie Maxmiliány ze Šternberka. [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://db.skreta.cz/w/index.php?title=Podobizna_Marie_Maxmili%C3%A1ny_ze_%C5%A0ternberka

svátost jsem přijímal. Ale jsa ještě nedoučený žádám boha, aby mi ráčil dát poznat pravou víru, a když jí vyučen budu, v té chci státi do konce života svého.“⁹⁴ Matěj Markovič, toho času primas, prohlásil: „*Dá-li mi Pán Bůh víru katolickou poznati, já se odpovídám.*“⁹⁵

Někteří si ale přece jen stáli při svém. Matouš Kryspach se vrchnosti nemínil protivit, leč chtěl poslouchat. Učení podle něj není proti bohu, ale při víře podobojí chce zůstat stejně jako Jan Bouda, Daniel Azaš, Daniel Parlěš, Viktorin Nožír či Ondřej Křenek. Přiznání tolika občanů bylo statečné, pokud se zamyslíme nad tím, co mohlo následovat. Nemůžeme dnes ovšem přesně říci, jak dalece zůstali při svém prvním prohlášení, jestli zůstali vůbec všichni ve městě nebo naopak Horažďovice opustili. Vrchnost prozatím měšťanům zařídila vyučování v pravé katolické víře. Dále bylo striktně nařízeno, že se nekatolíci nesmí oddávat v kostele ani pochovávat na hřbitově. Je tedy jasné, že pro tehdejší dobu to bylo kruté nařízení. Bylo zřejmé, že církev použije všech prostředků na zlomení odporu.

Komisaři pro Prácheňský kraj k obracení na katolickou byli jmenováni Příbík Jeníček z Újezda s Fendrichem Libštejnským z Kolovrat. Roku 1629 bylo rychtáři nařízeno, aby dal pozor, kdo se při bohoslužbě toulá po náměstí nebo komu nalévají pivo v hospodě s tím, že byl povinen to ihned nahlásit vrchnosti.⁹⁶ Do tohoto období spadá i protireformační činnost jezuity Alberta Chanovského z Dlouhé Vsi⁹⁷ a jeho zabavování zakázaných knih. Rovněž se vedla evidence lidí, kteří byli u zpovědi, a předávala se vrchnosti. Podle seznamu z roku 1636 byly nalezeny většinou dovolené katolické knihy, jelikož zakázané byly zdatně uschovány. Je zde dobře patrné, že ani násilné metody nepomáhaly.⁹⁸ V roce 1637 měla městská rada 12 členů. Základ příjmů města tvořily kontribuční poplatky, jejichž placení v 8 čtvrtích města bylo rozvrženo na 9 termínů, i přesto že jejich část byla odváděna. V roce 1631 platily kontribuci městu taktéž Hliněný Újezd⁹⁹, Svaté Pole¹⁰⁰ a Slatina^{101 102}.

⁹⁴ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-199*, s. 34.

⁹⁵ TAMTÉŽ, s. 35.

⁹⁶ TAMTÉŽ.

⁹⁷ Albert Chanovský byl český katolický kněz a jezuitský misionář. Chanovský měl svoji metodu, jak působit na lidi. Chodil po ulicích se zvonkem v ruce, kázal a vykládal katechismus. Misie proti nekatolíkům byly jeho živlem, zvláště v Horažďovicích. Působil i na děti. V kázáních působil citově vyprávěním z českých dějin.

⁹⁸ Vždyť ještě roku 1676, tedy více než po 50 letech, se v Horažďovicích připomínal velký počet nekatolíků. To znamená, že ještě celé dvě generace přešly dějinami ve víře svých otců. Ve městě se tajně scházeli nekatolíci ještě v 18. století v domě v dolní části města.

⁹⁹ Hliněný Újezd je malá vesnice, část obce Malý Bor v okrese Klatovy. První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1045.

¹⁰⁰ Svaté Pole je malá vesnice, část města Horažďovice v okrese Klatovy. První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1442.

¹⁰¹ Slatina je vesnice v okrese Klatovy. Založena v polovině 12. století, kolem roku 1150.

¹⁰² Od roku 1731 patřily k Horažďovicím pouze vsi Hliněný Újezd a Svaté Pole. Ves Slatina připadla Václavu Ferdinandu Kunašovi z Machovic.

Teprve když po roce 1634 starší syn Adama ze Šternberka, František Karel Matyáš¹⁰³ nabyl plnoletosti a vladařského práva, daroval Horažďovicím zase určité výsady, Horažďovické to stálo ovšem 1000 zlatých. Je s podivem, že obec byla schopna za třicetileté války koupit roku 1630 od souseda Pavla Boudy mlýn zvaný Podmezský¹⁰⁴. Roku 1631 byl zcela přestavěn špitál, a sice na hřbitově svatopetrském.¹⁰⁵

*Probíhající válečné konflikty v dalších letech s sebou přinášely mimo jiné i zvyšující se hospodářské zatížení vypisováním válečných sbírek a rozšiřováním císařského monopolu na různé oblasti, jeho utužováním a snahou o ochranu rozvíjejících se císařských manufaktur.*¹⁰⁶

Koncem února roku 1645 došlo u Horažďovic k přestřelce švédských vojsk s horažďovickými. Švédská armáda přitáhla blízko k městu a tam se rozložila. Den poté putovala k hoštickým lesům a pod Hrádkem¹⁰⁷ došlo ke střelbě. Horažďovičtí, kteří byli také vybaveni, střelbu opětovali. Poté Švédové odtáhli pryč a hnuli se ke Strakonícím.¹⁰⁸ S bídou obce to došlo tak daleko, že když roku 1647 mělo být zapláceno rytmistru Kochovi, muselo se od žida Šťastného vypůjčit tři zlaté. Tento případ bylo jakési symbolické dovršení bídy tamějších obyvatelů.

Dovedeme si určitě představit radost z uzavřeného míru roku 1648¹⁰⁹, který obci vrátil zas trochu klidu. Ještě v létě roku 1649 bylo ovšem vojsko utábořeno v Horažďovicích, leč oproti předcházejícím časům to bylo snad až idylické.¹¹⁰ Je třeba si ale uvědomit, jakou odezvu měla třicetiletá válka za vlády Františka Matyáše Karla Šternberka v Horažďovicích. Město trpělo průtahy vojsk, všemožným drancováním a taktéž odvody kontingentu pro vojenské posádky. Ačkoliv se v těchto letech nemluví v souvislosti obce o žádné bitvě, často to ve skutečnosti vypadalo tak, jako by město dobyto bylo.¹¹¹

Jakmile se Horažďovice vzpamatovaly z válečných trápení, koupily dva menší rybníky zvané Balatý a opět zřídily kostel sv. Jana Křtitele na předměstí, který byl takřka celý zničen vojenskými průtahy a jemuž se budu ještě věnovat. Těsně před smrtí potvrdil František Matyáš Karel ze Šternberka listinou z 10. 1. 1647 městu privilegia, o které všichni tolik

¹⁰³ František Karel Matyáš ze Šternberka byl radou a zemským soudcem a maršálkem českého království.

¹⁰⁴ Stál na pravém břehu Otavy od poloviny 15. století.

¹⁰⁵ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 130.

¹⁰⁶ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, patenty – kolkování papíru (1686, 1692, 1748), monopol na poštu (1696, 1726, 1748), poplatky na hudební produkce (1708, 1747), monopol na obchod se solí (1692), tabákový monopol (1708), monopol na obchod se sanytrem (1691), zákaz výroby oděvů z cizozemských látek (1716) atd.

¹⁰⁷ Obec Hrádek se nachází v okrese Klatovy. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1298.

¹⁰⁸ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 134.

¹⁰⁹ O vestfálském míru píše Bedřich Šindelář ve své monografii ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Vestfálský mír a česká otázka*. 1. vyd. Praha: Academia, 1968.

¹¹⁰ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 135.

¹¹¹ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, č. Dílčí inventář 1350–1945, inv. č. 18, též NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 132–133.

toužili. O rok později roku 1648 podlehl zranění při švédském útoku na Malou Stranu.¹¹² Ve skutečnosti to byly potvrzené výsady dřívějších privilegií, byť se v nich našla jistá omezení. Občané měli ovšem opět své výsady, určitou právní jistotu. Obec však musela složit další sumu 1000 zlatých. Za nezletilé syny spravovala majetek vdova, kněžna Ludmila Šternberková¹¹³, a to do roku 1664.¹¹⁴

¹¹² SOkA Klatovy, Dílčí inventář 1350 – 1945, AM Horažďovice, č. inv. 18.

¹¹³ Ludmila Šternberková, celým jménem Barbarina Kavka z Říčán.

¹¹⁴ SOkA Klatovy, Dílčí inventář 1350 – 1945, AM Horažďovice, č. inv. 19.

3 Horažďovice od konce třicetileté války

3.1 Poltická situace 17. a 18. století

Obyvatelstva po třicetileté válce ubylo nevyjímaje Horažďovic. Část občanů zahynula při přepadení císařského vojska roku 1619, někteří zemřeli v průběhu války při přepadení nepřátelských vojsk. Mnoho lidí umřelo hladu. Další patrný díl odešel z náboženských důvodů, jiní prchli před vojskem. Ti, kterým shořely domy, prodávali spáleniště a opouštěli město.

Úbytek obyvatel nutil vrchnost zvyšovat roboty a také utužovat nevolnictví. Hlad a morové epidemie dokončovaly pomyslné dílo zkázy. Robotovalo se denně, sedlák byl povinen odvádět vrchnosti téměř celý výtěžek; polovinu odváděl státu, druhou polovinu odevzdával část vrchnosti a faráři. Poddaní museli stavět každoročně před pána své děti, z nichž si vrchnost vybírala jedince pro dvorskou službu. Za zběhnutí od pána, pytláctví nebo kacírství byl na některých panstvích zaveden dokonce trest smrti.

Pokud jde o správu obecní, je třeba podotknout, že se horažďovičtí již chovali loajálně, nebyli to již ti rebelové, kteří měli před lety odvahu odepřít slib poddanství. Je jisté, že protireformace jim páteř značně ohnula, tudíž Ludmila Šternberková již podobnou rebelii nezažila. Naopak v druhé polovině 17. století je již patrný oddech a pozvolné zotavování i snaha vrchnosti zlepšit stav města.¹¹⁵

Obec měla s vrchností jistý spor o ryby, které, jak je nám známo z privilegií, byli sousedé povinni odebírat. Přesevše je nicméně značně patrný vzestup obecního hospodaření a je snad i nasnadě vypíchnout vytrvalost a houževnatost předků. Občané se ve velké míře snažili vytěžit z minima maximum. Ludmila obnovila městskou radu.¹¹⁶ Horažďovice tehdy vlastnily rybníky, lesy, pivovar, cihelnu, mlýny. Rovněž pronajímaly obecní půdu a hradební parkány řemeslníkům.

Po 11 letech předal hrabě Ignác Karel¹¹⁷ Horažďovice svému bratrovi Václavu Vojtěchovi¹¹⁸. Protireformace byla takřka dokončena, tudíž již nebylo tolik násilných postupů jako v nedaleké minulosti. Doba byla relativně poklidná, což je jeden ze stěžejních důvodů,

¹¹⁵ Ludmila stála v první řadě o to, aby chodili občané ke zpovědi, což jen dokumentovalo horlivou katolickou víru.

¹¹⁶ Prostřednictvím svého regenta Jana Švantleho z Třebeska také stanovila pokuty za absenci při zasedáních ve výši 12 grošů, a to za každou nepřítomnost.

¹¹⁷ hrabě Ignác Karel ze Šternberka byl císařský tajný rada a komorník, od roku 1696 prezident apelačního soudu.

¹¹⁸ Václav Vojtěch ze Šternberka byl císařský tajný rada a komorník, královský místodržící, prezident apelačního soudu, nejvyšší zemský sudí, nejvyšší zemský hofmistr a nejvyšší dvorní maršálek Království českého, rytíř Řádu zlatého rouna. Žil v Praze v rodovém paláci na Hradčanech, byl držitelem panství Zelená Hora a Vršovice a za Prahou v Zadním Ovenci nechal postavit zámek Tróju.

proč se Václav Vojtěch ze Šternberka mohl věnovat většímu zvelebení obce. Je nezpochybnitelné, že byl Václav Vojtěch pro město velmi platný. Dbal o to, aby výsady, kterých Horažďovičtí požívali, se též plnily. Vymohl městu další výroční trh - masopustní a úterní týdenní trh. Měšťané jej za jeho dobré skutky měli ve veliké oblibě a velmi jej ctili. Václav Vojtěch měl úctyhodný přehled, věděl o všem, co se ve městě děje. V roce 1707 vznikl spor o patronátní právo¹¹⁹ při kostele Sv. Jana Křtitele. Vrchnost se tehdy postavila za obec. V roce 1707 zemřel Václav Vojtěch Šternberk v Praze. V Horažďovicích z toho panoval velký smutek. Občané byli zase bez pána jako kdysi, když zemřel Děpold Švihovský. Konšelové slíbili poslušnost vdově Šternberkové Kláře Bernardýně^{120 121}.

Hraběnka na konci svého života vycházela svým poddaným vstříc. Roku 1714 ve vesnici Hejná¹²² z dobré vůle propustila povinnost platit daně v celkové výši, neboť Hejná byla dávkami zatížena více než ostatní vesnice. Rovněž zrušila tzv. opičí daň, která byla povinna platit každý rok, a to již od Půty Švihovského. Nakonec se ukázalo, že občané tuto daň již nikdy nemuseli platit.¹²³ Krátce před svým úmrtím dokonce odpustila obci dluh ve výši 906 zlatých 18 grošů. Zemřela roku 1719 a nikdo nebude překvapen, že na ni lidé vzpomínali pouze v dobrém. Klárou Bernardýnou ze Šternberku končí vláda Šternberského rodu. Osudy Horažďovic řídila téměř celých 100 let. Po zemřelé Kláře ze Šternberka se ujala na konci roku 1719 panství Filipina, hraběnka Thunová. Obec nicméně od thunovského panstva nedosáhla to, co očekávala.¹²⁴

V listopadu roku 1721 přijela do Horažďovic nová vrchnost. Panství totiž prodala hraběnka kněžně Eleonoře z Mansfeldu a obec ji laskavě uvítala. Podle městského způsobu se lidé postavili v pláštích. Pan hejtman horažďovického panství Matěj Piloty přijal plnomocenství. Obecní rychtáři byli předvoláni, aby slíbili právo člověčenství a věrnost. Pan purkmistr, primas František Hagen, František Segal a Felix Trnkabyli byli posléze pozváni k bohatému obědu. A dokonce i sedlákům se podařilo sehnat 5 sudů piva, což jim půjčila obec. Bylo skutečně živo. Muzika hrála, sedláci tancovali a paní kněžna se na vše dívala z okna a velmi se jí oslavy zamlouvaly. Vzájemné vztahy byly na vysoké úrovni.¹²⁵

¹¹⁹ Patronátní právo je soubor práv a povinností, jež přísluší fyzické nebo právnické osobě (tzv. patronovi) vůči kostelu nebo církevnímu úřadu na základě zvláštního právního důvodu.

¹²⁰ Klára Bernardýna pocházela z rodu Malzánů. Svého manžela přežila o celých 12 let.

¹²¹ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 136-141.

¹²² Vesnice Hejná se nachází v okrese Klatovy. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1045.

¹²³ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 42.

¹²⁴ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 142-143.

¹²⁵ Fond AM Horažďovice, Výpisy z Liber memorabilium, Horažďovice, A II 20.

Na přímluvu kněžny Eleonory, byl listinou Karla VI. z listopadu roku 1738 opětovně rozmnožen počet výročních trhů v obci, v červnu téhož roku potvrzena obci privilegia a rovněž listinou z roku 1747 Marií Terezií.¹²⁶

Jak Karel Němec ve své publikaci dále uvádí, kněžna Eleonora z Mansfeldu odešla na věčné časy roku 1746 a horažďovického panství se ujal její syn Jindřich Pavel z Mansfeldu. Z neznámých příčin prodal své panství v roce 1748 hraběti Václavu Maria z Pettingu za 300 000 zlatých. Uběhly čtyři roky a hrabě z Pettingu tehdy horažďovické panství prodal zpět Jindřichovi. Za jeho druhé vlády vznikla občanům nová starost o privilegia, což potvrzuje rok 1747, kdy museli Horažďovičtí zaplatit za potvrzení výsad Marií Terezií sumu 896 zlatých. Nicméně potvrdil městu další výsadu - lov zajíců, lišek a ptáků na obecních pozemcích. Jindřich Pavel z Mansfeldu, držel panství obce do roku 1755.¹²⁷

Třetí čtvrtina 18. století znamená pro Horažďovice dobu „pánů Franců“. Od roku 1755 do roku 1786 měly panství ve svých rukou Löwensteinové¹²⁸. Do roku 1765 držela Horažďovice Marie Karolína, kněžna z Löwensteinu. Německý jazyk byl stále na postupu a čeština se začínala posouvat na druhou kolej.¹²⁹

Kněžna dokázala udělat zejména pro chudé obyvatelstvo či zestárlé sluhy mnoho dobrého. O tom svědčí fakt, že založila roku 1765 *Nadaci pro 24 chudých* ve Velkém Boru, ovšem zcela dobudována byla až roku 1779. Když zbyly z určitých zdrojů peníze, často jimi obyvatele na hraně zásobovala. Zemřela v roce 1765 a byla pohřbena ve zdejším klášteře. Panství následně putovalo jejímu manželovi, knížeti Karlu Tomášovi z Löwenstein-Wertheimu, jenž jej držel do roku 1786, kdy zemřel. Poté panství obstarávala manželka Josefína. Povolila, aby obec svých 256 jiter polí a 58 jiter luk emfyteuticky propustila horažďovickým občanům, kteří ročně platili 1109 zlatých. Za Josefíny potvrdil znovu městská privilegia František II., listinou z dubna roku 1793. Po její smrti se ujal panství její syn hrabě Jan Bernard Rumerskirch, a to roku 1800. Dalším dědicem se stal Janův syn Karel Bernard, jenž se narodil v roce 1802. Po otcově smrti roku 1829 přejal zdejší statky, které spravoval do roku 1834. Právě tohoto roku předal panství knížeti Rudolfo Kinskému ze Vchynic a Tetova¹³⁰, čímž historie rodů, které kdy vlastnily Horažďovice, končí.¹³¹

¹²⁶ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350 –1945, č. inv. 22-24.

¹²⁷ TAMTÉŽ, č. inv. 25 – listina z 2.10.1748.

¹²⁸ Löwensteinové byl německý knížecí rod, který se usadil v západních Čechách v 18. století a zůstali zde až do konce druhé světové války.

¹²⁹ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 149.

¹³⁰ Rudolf Kinský ze Vchynic a Tetova se narodil v Praze roku 1802 a zemřel v Linci již roku 1835. Byl královským komorníkem a dvorním radou, ale především český vlastenec a významný šlechtic. Kinští byli staročeským, rytířským a později panským šlechtickým rodem, který pochází z počátku 13. století. V 18. století patřili k přední české aristokracii. Nejen o této osobnosti, ale i o celém rodu pojednává publikace

3.2 Životní podmínky a hospodářství od konce třicetileté války do přelomu 18. a 19. století.

3.2.1 Životní podmínky

Realita byla taková, že po většinu času po konci třicetileté války a dlouhá léta po ní životní úroveň poddaných byla nepředstavitelná. Poddaní o sebe ani o své zdraví nijak nepečovali. Četné nemoci se samozřejmě připisovaly všeobecné nouzi a nedostatku kvalitní obživy. Drůbež žila společně s lidmi ve světnici, což mimo jiné lákalo nespočet všelijakého hmyzu. Světnice měly malá okna s téměř nulovým výhledem. Lidé spali na nespécifikované lavici u kamen nebo za pecí. Také se moc často nesvlékali a dokonce se stávalo, že mokré oblečení sušili na sobě.¹³²

Začátek 18. století a podmínky v obci byly následující: „*Městu byla potvrzena volnost při přijímání lidí katolické víry do obce a při jejich propouštění, povoleno volné nakládání s nemovitostmi - prodej, koupě, odkazování - jež bylo omezeno pouze zákazem odkazovat nemovitý majetek jako trvalé záduší ke kostelům, dále pak právo vysazování cechů, právo vaření piva a šenkování vína, pálení pálenky a konání 3 výročních trhů do roka. Měšťané byli i nadále osvobození od roboty. Pro malý počet podruhů bylo omezeno jejich využívání a stanoveno, aby jim byly služby propláceny. Vrchnostenská ochrana byla zaručena 10 párům Židů i s kantorem a bylo pojištěno předkupní právo vrchnosti na dům Harantovský¹³³. Listinou byly přesně stanoveny poplatky měšťanů vrchnosti, např. z vaření piva, šenkování vína, odběru ryb, stání na trzích, apod. Za vdovy po Václavu Vojtěchu ze Šternberka, Kláry Bernardiny z Malcanu, se město roku 1711 dostalo do obtížné situace a tehdy si konšelé museli vést účetnictví bezplatně. Na nejnětější výdaje zapůjčila vrchnost městu 1000 zlatých proti zástavě pivovaru. Město snížilo platy zaměstnancům a zvýšilo nájemné v mlýnech, přesto se roku 1713 dostali konšelé pro obecní dluhy do vězení.*“¹³⁴

Skutečně je vhodné si uvědomit, jaká bída spojená s neuvěřitelným hladem zachvátila Horažďovice začátkem 18. století. V létě roku 1713 byla nouze tak velká, že lidé museli jíst trávu, kopřivy a nejrůznější byliny. To se dále projevovalo na zdraví občanů, mnozí i umírali. Nabylo žebráků, ceny se rapidně zvýšily a nepomohl tomu ani fakt, že si Němci z neznámých důvodů odvezli veškeré obilí.

VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. Vyd. 1. České Budějovice: Veduta, 2004. Šlechta zemí České koruny. ISBN 80-86829-05-7.

¹³¹ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 150 i ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 42.

¹³² ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 39-40.

¹³³ Harantovský dům byl tehdy židovskou školou.

¹³⁴ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Manuál purkmistrovský 1700-1719, č. inv. 92, zápis k 12.5.1713.

Horažďovičtí pamatovali na rok 1680, kdy z důsledku moru zemřelo 52 lidí. Roku 1713 postihl mor pražské občany, a sice od srpna až do prosince, kdy podlehl tomuto onemocnění až 50 tisíc lidí. Tuto zprávu donesl z Prahy jistý Matěj Brejchovský, kterému se před morem podařilo do Horažďovic utéct. Horažďovičtí se ihned preventivně začali bránit a město obsadila stráž. Dokonce se zvonilo každý ráno i večer, aby se lidé modlili. Všichni byli šťastní, že mor Horažďovice nezasáhl, ale i přesto byl rok 1713 pro horažďovické zapsán černým písmem plný strachu a hladu.¹³⁵

První polovina 18. století se dá nazvat „dobou temna“. Nevolnictví se na občanech Horažďovic značně projevovalo. Nevolníci byli trestáni za nedodržení povinnosti a celkově za sebemenší přestupky, a sice nejružnějším mučením, bitím, pranýřem¹³⁶ nebo rovněž vypalováním potupných znamení či jinými krutými tresty. Po celé zemi nastoupily protireformační komise, jež za vedení jezuitů používaly forem velice tvrdých, sebemenší příznaky neloajality znamenaly téměř až kacířství. Když nastoupil na český trůn Karel VI., tak se kruté pronásledování nekatolíků začalo stupňovat a situace se stávala místy až alarmující. U koho byly nalezeny nekatolické knihy, byl následně vyslýchán, donucován k výpovědi bitím a často i vězněm. Situace byla skutečně děsivá. I vlastní děti rodičů byly nuceny bitím vypovídat proti svým matkám a otcům. Nabízí se otázka, jak tedy mohlo být dodržováno přikázání „Cti otce svého i matku svou“? Spíše se tehdy dbalo na jiné „Účel světi prostředky“. Vše bylo odpuštěno! Dokonce i vraždu si dovedly komise jistým způsobem odůvodnit a obhájit. Ten, kdo přechovával kacíře třeba jen na jedinou noc, byl mrskán a odsouzen k nucené práci. Poskytl-li jedinec kazateli azyl, byl trestán na hrdle.

V této činnosti se neblaze zapsal páter Koniáš¹³⁷. Dostal povolení „udělat pořádek“ od velkopřevora Ditrichštejna v horažďovických knihách měšťanů a musíme si připustit, že v této činnosti byl Koniáš velmi dobrý. Tímto byl lid zbaven možnosti vzdělávat se, především se dovědět nejen o zdejší historii, například o husitské době.¹³⁸

O zdraví lidí pečovali hlavně felčari¹³⁹. Lékaři jako takoví zde do 19. století nebyli. Ve městě měli své místo i lazebníci, čili tehdejší holiči. Obvazování různých ran, ošetřování krvavých zranění nebo trhání zubů, o kterém dnes nemáme ani ponětí, bylo na denním pořádku. Lékárna byla krámem s lahvičkami dřevěnými, cínovými, plechovými, v kterých

¹³⁵ Konšel Malkovský, Památná kniha 1679 – 1740, TA 318, s. 9-10.

¹³⁶ Pranýř byla jakási klec na náměstí, místo hanby, ponížení a utrpení.

¹³⁷ Matěj Antonín Koniáš žil v letech 1691 až 1760. Celý svůj život zasvětil protireformaci v českých zemích. Věnoval se jí jak v kázáních, tak i ve své literární činnosti. Jeho boj proti protestantské literatuře vedl k zabavení značného množství knih (30 000 podle pečlivě vedených záznamů), z nichž některé byly poté spáleny. Byl vynikajícím kazatelem, což vydatně uplatnil při misiích v rámci rekatolizace.

¹³⁸ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 39-40

¹³⁹ Felčar byla osoba bez lékařského diplomu léčící na základě oprávnění (původně jen rány).

byly například prášky, masti, psí sádlo, slepičí žaludky či projímadla. Apatykář, dnešní lékárník, měl na starosti například míchání mastí. V Horažďovicích v 18. století žili dva felčari, kteří se pravděpodobně neměli moc v oblibě, protože na sebe často žalovali na radnici. Konkurence se nikdy neprojevovala přátelským vztahem, v raném novověku obzvláště.¹⁴⁰

Již roku 1775 vydala Marie Terezie poslední robotní patent, který zmírnil robotní povinnost.¹⁴¹ Připomeňme si důležitý rok 1781, kdy 1. listopadu bylo zrušeno nevolnictví Josefem II., tzv. Patentem o zrušení člověčenství. Poddaní mohli své děti dávat na řemeslo, na práci do manufaktur nebo do školy na studia. Měl rozhodující význam pro nástup lidí za prací do měst.¹⁴² Vrchnost ztratila staletá práva na člověka, leč robota přeci jen ještě zůstala - lidé ze zemědělských kruhů měli ke svému pánovi stále určité povinnosti.¹⁴³

Císař téhož roku tolerančním patentem zlegalizoval augsburské (luteránské), helvétské (kalvínské) a pravoslavné vyznání. Byl to jeden z panovníkových převratných činů, k němuž otevřelo cestu již zrušení jezuitského řádu papežem Klimentem XIV. Podržel sice katolické církvi privilegované postavení, leč monopol katolíků byl již zlomen. V Čechách znamenal definitivní konec pobělohorské rekatolizace. Přispělo k tomu i hromadné rušení klášterů a kostelů, poznamenané ovšem necitlivým přístupem k nesporným uměleckým a kulturním hodnotám.¹⁴⁴

Maltézský řád vlastnil poddanské vesnice Veřechov, Babín, Kejnice, Krejnice. Podruzi či chalupníci museli sekat dříví nebo dělat nejrůznější ruční práce. Poddaní konkrétně z Kejnic a Veřechova byli povinni vozit ze Strakonice pivo panu děkanovi a odvážet ječmen do pivovaru.¹⁴⁵ V první polovině 19. století byli v obci dva zubní lékaři, 4 porodní báby a ve špitále bylo dohromady 12 lidí.¹⁴⁶

V dubnu roku 1848 odmítli zdejší poddaní, ale rovněž i poddaní z okolních vesnic robotovat. Hejtman Schrenk se cítil absolutně bezradně a byl nucen v Praze žádat, jak si má počínat. Poddaní vnikali do lesů, kradli panské dříví, pořádali hony na zvěř před panskými myslivci. I to mělo za následek, že podzim téhož roku vyvolal bouři nadšení. Byl totiž vydán zákon o zrušení poddanství. Zemědělec se však musel z roboty vykoupit, což znamenalo

¹⁴⁰ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 50-51.

¹⁴¹ Dejepis.info: Reformy Marie Terezie a vláda Jozefa II. [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://dejepis.info/?t=216>

¹⁴² ČORNEJ, Petr. *Dějiny českých zemí*. 3. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. ISBN 80-7200-760-2, s. 93.

¹⁴³ ŠIMON, E. *Dějiny maltézského řádu Horažďovice*, s. 17.

¹⁴⁴ ČORNEJ, P. *Dějiny českých zemí*., s. 93, Encyklopedie Leporelo.info: Toleranční patent. [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z:

<https://leporelo.info/tolerancni-patent>

¹⁴⁵ ŠIMON, E., *Dějiny maltézského řádu Horažďovice*, s. 17.

¹⁴⁶ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 48.

navýšení odporu prostřednictvím hlasů proti náhradě vrchnosti. Po celém Prácheňsku se pokračovalo v honech v panských lesích, aby se poddaní odškodnili za celá ta staletí, kdy byli povinni na svých polích žít panskou zvěř bez náhrady.¹⁴⁷ Skutečné osvobození rolníků, dobově řečeno "vyzdvižení z roboty", se jenom v českých zemích týkalo asi milionu osob a proběhlo do roku 1851 skutečně pokojně a za "mírnou náhradu", což znamenalo, že každý ,osvobozený rolník' zaplatil za svůj výkup pouhou třetinovou cenu, ale nikoliv hotově, nýbrž v dvacetiletém splátkovém kalendáři.¹⁴⁸

3.2.2 Hospodářství

Je patrné, že po celý tento těžký čas se lidé snažili nějak vyjít a nejčastější obživou pozvolna začala nabývat řemesla. Obyvatelstva začalo přibývat a řemesla byla jediným zdrojem výroby.

I v Horažďovicích měly důležité uplatnění cechy. Ty podléhaly vrchnosti a měly své stanovy. Volily si své zástupce, kteří řešili stížnosti mistrů s konšely na radnici. Dále vždy stanovily podmínky při určitém prodeji výrobků, především při výročních trzích. Důležitou roli hrála radnice, jež zajišťovala dozor při plnění těchto stanov. Pověření členové měli za úkol kontrolovat ceny výrobků a jakost. Přijímali nové členy nebo provinilé vylučovali ze svého středu a také ukládali pokuty. Být členem cechu nebylo ani zdaleka jednoduché. Žadatel musel prokázat, že se řádně vyučil, pracoval jako tovaryš, musel mít povolení vrchnosti, anebo také musel prokázat, že není nemanželským synem. V neposlední řadě musel předložit mistrovský kus svého oboru.¹⁴⁹

Smyslem cechu bylo v první řadě hájit zájmy svých členů a dohlížet na kvalitu a cenu produktů. Kdo nebyl členem daného cechu, nesměl řemeslo pod pokutou provozovat a žádným jiným způsobem vykonávat.¹⁵⁰ Roku 1739 byly sestaveny podrobné artikule. Veškeré spory řešili starší cechmistři. V krámech byla povinnost jednat stejným způsobem s bohatým i chudým. Ten, kdo se cechmistřovi protivil, musel zaplatit 1 zlatý.

Stručně vyjmenuji příklady cechů, které promluvily do dějin Horažďovic. Cech byl sladovnický s tím, že se o hlavních svátcích nesmělo pivo vařit nebo když sladovník slad nebo obilí zkazil, musel pánovi nahradit škodu. Dále ve městě působili pekaři, kteří byli za nekvalitní produkty přísně trestáni. Bylo dbáno i na čistotu a pořádek v krámech, které budou

¹⁴⁷ TAMTÉŽ, s. 54.

¹⁴⁸ Rozhlas.cz: Osmičková výročí: zrušení roboty a poddanství v roce 1848. [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z:

<http://www.rozhlas.cz/leonardo/historie/zprava/438633>

¹⁴⁹ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 43-44.

¹⁵⁰ JANÁČEK, Josef. *České dějiny*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1968, s. 70.

uvedeny v přílohách. Také kožešníci nebo krejčí měli v Horažďovicích svou práci a také mezi sebou vzájemné spory. Ve městě bylo hodně hrncířů. Slavná byla rodina Dobředělého, která dělala na svou dobu velmi pěkné hodiny. Spory často řešili i ševci – pokutu dostal jedinec, jenž provedl neadekvátní práci, například když použil dřevou kůži. Takoví mlynáři mohli stavět jez, vlastnit valchy¹⁵¹ nebo papírny, které poháněla voda, což nikdo jiný dělat nemohl. Svůj cech měli taktéž soukeníci, punčocháři, zedníci, kameníci či tesaři. Po celé 18. století se vyráběl v Horažďovicích ruční papír s vodní značkou Rosenauer. Později byla papírna zcela zrušena a přeměněna na mlýn¹⁵².¹⁵³

Mezi zdroje obecních příjmů bychom neměli opomenout obchod se solí. Horažďovičtí občané volili dva sousedy, kteří se starali o vydávání a přijímání soli. Dováželi ji ze sušického solního skladu. Svůj sklad měli na radnici a později v neznámém obchodě. Do další kapitoly v obecním hospodářství musím zařadit i mlýny na Otavě, jež Horažďovice vlastnily během své bohaté historie prakticky všechny s výjimkou Podzámeckého mlýna.¹⁵⁴ V první polovině 18. století, Eduard Šimon udává rok 1734, vlastnila obec pouze mlýn Podměstský a Podbranský¹⁵⁵. V těžké době se Horažďovice dostávaly do dluhů a museli své mlýny prodat. Obec hospodařila spíše s rybníky, které se zdály být poněkud výnosnější.

Živnostníci měli ve městě určená místa k svému prodeji svých produktů. V Zelené ulici, dnešní Prácheňské, se prodávala zelenina. Na náměstí prodávali pekaři chléb, řezníci měli masné krámy, v ulici Trhové byly trhy na dobytek. Užiteklost takového hovězího dobytka byla ovšem velmi nízká, poněvadž se příliš nehledělo na plemeno. To se také týkalo často i vepřů. Ovcí se chovalo velké množství, přičemž maso nebylo jediným zpracovaným výrobkem na prodej, neboť i vlna byla dobrým prodejním artiklem. Již zmíněné výroční trhy byly pro město a okolí významnou událostí.¹⁵⁶

V Horažďovicích byl výnos velmi malý a při neúrodě trpěli tamější lidé hladem. Sedlák musel část úrody odvádět do kontribučenské sýpky¹⁵⁷ a zadlužoval se. Půda patřila z části vrchnosti, která ji obhospodařovala pomocí poddaných. Část půdy jim propůjčovala. Ale i měšťané vlastnili půdu a obdělávali ji svým služebnictvem.

Horažďovice byly v závětrí průmyslového rozvoje na konci 18. a počátku 19. století jako ostrov určený pro zemědělskou výrobu. Začínají se pěstovat nové plodiny – brambory,

¹⁵¹ Deska se zvlněným povrchem na ruční praní prádla.

¹⁵² Jedná se o mlýn pod továrnou Jitex. Majitel mlýna Rosenauer mlel v tomto mlýně až do jeho uzavření po 2. světové válce.

¹⁵³ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 44-47.

¹⁵⁴ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 176.

¹⁵⁵ Podbranský mlýn se také nazývá Pod Brankou. Je to zřejmě druhý nejstarší mlýn ve městě.

¹⁵⁶ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 50-51.

¹⁵⁷ Kontribučenské sýpky sloužily k zásobě obilí pro léta neúrody.

cukrová řepa, jetel a také se začíná zavádět výkrm dobytka na stájích, což si nicméně mohl dovolit jen velkostatek. Stále se choval dostatek ovcí, které byly stále stěžejním živočišným produktem. Dle Sommerovy statistiky¹⁵⁸ z první poloviny 19. století mělo město 3 vápenné lomy a tři mlýny. Byly zde 3 obchody se smíšeným zbožím, 7 obchodníků a konalo se 6 výročních trhů.¹⁵⁹

Naneštěstí Evropu postihla roku 1820 zemědělská krize, jež postihla rolníky těžkým kalibrem. Co to znamenalo pro české země? Ceny obilí klesly až o polovinu. Krize vedla k zadlužování, prodávání usedlostí a v neposlední řadě vystěhovalectví. Byl to začarovaný kruh. Lidé se stále báli další neúrody, ale taktéž nemoci. Strachovali se, aby jim nepadl dobytek, který byl nepostradatelným zdrojem obživy. Také nikterak netoužili po přírodních patáliích, jako třeba po kroupách, protože si dokážeme představit, že tyto události přiváděly rolníky k bídě. Nakonec zbyla lidem pouze trpělivost a víra v lepší zítřky, protože odchod do jiných měst byl velmi obtížný.

3.3 Hlavní vojenské záležitosti od počátku 18. století do roku 1848

Město oproti předcházejícímu století války vskutku nepotřebovalo, neboť samotná životní situace se důsledkům války velice podobala. Následující případ ukazuje, jakým způsobem konšelové napravovali měšťanům hlavu. Když město potřebovalo vojensky posílit, postavilo v určitý čas potřeby daný počet mužů. V přibližném přelomu 17. a 18. století jmenovali do vojenských řad jistého Jonatu, nicméně nějakým způsobem se mu podařilo uniknout, tudíž místo něj museli nalézt někoho jiného. Jednomyslně se rozhodlo, že Pavla Madotu, který údajně neposlušal své rodiče a spíše trávil čas v hospodách, nábor do vojenských služeb napraví. A tak se také stalo.¹⁶⁰

Největší vojenský konflikt 18. století, který ovlivnil po fyzické stránce české země nejvíce, jsou nepochybně války o rakouské dědictví. Někdy se též nazývají války o korunu českou. První a druhá slezská válka v letech 1740–1742, resp. 1744–1745 znamenaly pro české obyvatele nejcitelnější útisk. Jednoduše řečeno se rozhodovalo o vládě Marie Terezie

¹⁵⁸ Autorem Sommerovy statistiky je Johann Gottfried Sommer, německý topograf a spisovatel. Vědecky se zabýval především studiem geografie a jazyka. Autor nového statisticko-topografického popisu českého království, které vycházelo v letech 1833–1849.

¹⁵⁹ ŠIMON, E. *Horáždovice: Proměny města 1292-1992*, s. 48-50.

¹⁶⁰ Fond AM Horáždovice, Městské právo v Horáždovicích, Život v Horáždovicích v 16. až 18. století, TA 330.

nad českými zeměmi, a tím samozřejmě i o udržení velmocenského postavení habsburské monarchie ve střední Evropě.¹⁶¹

A bohužel ani Horažďovice nebyly ušetřeny vojenských průtahů za této války. Mluvíme především o roku 1741, kdy byly obleženy francouzskými vojsky, které táhly na Prahu a poté i z Prahy. Válka s sebou přinesla verbování do armády, zvýšení kontribucí, kdy magistrát musel zajistit finanční hotovost, ale také i potravu, ostatně jak bylo například již za třicetileté války zvykem.¹⁶² A to nebylo vše. V listopadu téhož roku byli měšťané vyzváni, aby odevzdali zásobu potravin bavorské armádě, jež toho času pobývala u Plzně. Další dny bylo ohlášeno tažení 4000 bavorských a francouzských vojsk z Českých Budějovic do Plzně. Ke konci měsíce se již ve městě objevili bavorští dragouni¹⁶³ a husaři¹⁶⁴ a dokonce i další oddíly z Prahy. Některé oddíly se v Horažďovicích zdržely déle, než to bylo vhodné. Obec musela odevzdat seno, slámu či oves francouzskému vojsku do Strakonice, Písku, Jindřichova Hradce nebo Prahy. Horažďovice musely tak učinit, jinak by Francouzi zasáhli ohněm a následky netřeba dále zmiňovat.¹⁶⁵

Jak tomu ve válečných časech bývalo, prováděné odvozy mladých mužů do vojska český národ extrémně zatěžovaly. Agendu musela zajišťovat vrchnost, která byla povinna dodat daný počet branců. Za pomoci vojáků prováděla vrchnost hony na rekruty. Zacházení s vojáky bylo velice nešetrné. Do roku 1842 se sloužilo celých 14 let. Často se utíkalo do lesů a schovávalo se. Rok 1848 se blížil a i na Horažďovicku se lidé bouřili. Krajský hejtman Schrenk z Písku poslal v březnu zemskému prezídiu hlášení, že se v Horažďovicích vyrábí mnoho pistolí a že je tato záležitost nápadná. Pistole si údajně měli kupovat lidé z okolních vesnic. Sedláci prý s narážkou na znak rakouského dvouhlavého orla prohlašovali, „že řve-li lev, orel větší křídla“¹⁶⁶ a že půjdou na vrchnost. Zpráva byla prověřena krajským úřadem a nakonec se zjistilo, že se ve městě prodalo ani ne 60 pistolí nespécifikovaného druhu.

¹⁶¹ Ecyklopedie CoJeCo: Války o rakouské dědictví. [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=102005&title=v%E1lky%20o%20rakousk%E9%20d%Cdctv%ED

¹⁶² SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Manuál radní, č. inv. 71.

¹⁶³ Dragoun byl původně příslušník jízdní pěchoty. Tato vojenská profese vznikla v 16. století a rozšířila se během první poloviny 17. století. Dragoun se pohyboval na koni jako kavalérie, ale bojoval jako pěchota. Proto se v tomto období k jezdecktvu neřadil.

¹⁶⁴ Husaři byli původně příslušníci tělesné stráže uherského krále Matyáše Korvína. Později byli příslušníci vojenské lehké jízdy v uherské části habsburské monarchie. Poté byli husaři zavedeni i v jiných armádách.

¹⁶⁵ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350–1945 č. inv. 26.

¹⁶⁶ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 54.

Napětí se skutečně dalo krájet. 8. května 1848 se vzbouřili sedláci ve Střelských Hošticích¹⁶⁷, a to v soudním horažďovickém okrese proti vrchnosti. Krajský hejtman byl nucen potlačit vzpouru 100 pěšáky a 24 dragouny a sedlák, jenž všemu velel, byl zatčen. Vzpoury vznikaly na Klatovsku, sedláci se zmocňovali panských lesů, gruntů¹⁶⁸ či pastvin. Vrchnosti si stěžovali na krajském úřadě v Klatovech. V březnu byla revoluce ve Vídni. V Praze na barikádách se bojovalo v červnu a i z Prácheňska spěchaly početné výpravy do Prahy, což samozřejmě vedlo to k rozsáhlému vyšetřování.¹⁶⁹

¹⁶⁷ Střelské Hoštice je vesnice ležící v severozápadní části Jihočeského kraje, v okrese Strakonice na levém břehu řeky Otavy asi 5 km od Horažďovic. První známky osídlení Pootaví se datují do sklonku starší a do střední doby kamenné. Trvalejší osídlení prokazují až pozůstatky vesnických sídlišť a mohylové hroby ze starší doby železné.

¹⁶⁸ Grunt nebo také selský statek či určitá půda.

¹⁶⁹ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 53-55.

4 Oddělené kapitoly ze všedního dne Horažďovic

V této kapitole bych rád osvětlil vedlejší aspekty všedního dne města Horažďovic, které jsou ovšem pro ucelené pochopení života běžného občana v raném novověku speciálně v tomto městě nezbytné. Jak ovlivňoval zcela běžný nápoj – pivo – obyvatelstvo v raném novověku a na jaké úrovni bylo v Horažďovicích pivovarnictví? Máme tušení, jaké postavení a důležitost mělo ve městě školství? Co takové domy? Umíme si představit způsob živobytí a především konkrétní počet domů v různých etapách raného novověku? Přírodní katastrofy, především rozsáhlé požáry, nesporně zasahovaly do tehdejšího života lidí. Dokážeme v dnešní době odhadnout, v jaké míře se tyto živelné pohromy rojily a z jakých důvodů? A co teprve každodenní kriminalita způsobená nejrůznějšími faktory, následné hrůzostrašné tresty nebo hyenismus cizích vojáků, kteří páchali ve městě nejrůznější zločiny? To vše bude v následujících podkapitolách představeno.

4.1 Pivovarnictví

Ještě na počátku 20. století byla v popředí myšlenka, že kolébkou přípravy sladu a výroby piva byl starý Egypt. Ovšem díky Bedřichu Hroznému¹⁷⁰ dnes víme, že prvopočátky piva jsou zakořeněny nejspíše v Mezopotámii.

Nejstarší zmínka o konzumaci piva v českých zemích nás váže k Břevnovskému klášteru¹⁷¹, v kterém prý v roce 993 vyráběli benediktini pivo. Prvním doloženým dokladem o výrobě piva je listina prvního českého krále Vratislava II. pro vyšehradskou kapitolu z roku 1088. Na statcích šlechtických se od pradávna konzumovalo pivo, v podhradí existovaly várečné krčmy, jež vařily a následně pivo prodávaly, a to pro domácí i cizí příchozí. Pivo se pilo i v husitských dobách. Konkurence se zvyšovala, a tak se od piva vyžadovaly pouze ty nejlepší vlastnosti.¹⁷²

Horažďovice obdržely výsady na vaření piva roku 1532 a další listina z roku 1566 opět potvrzuje tato privilegia.¹⁷³ Tentýž rok předstupují Horažďovičtí s žádostí před císaře

¹⁷⁰ Zaslouhou Bedřicha Hrozného byla vyplněna mnohá bílá místa v nejdávnější historii lidstva. Rozluštil chetitštinu a stal se světově uznávanou osobností v oblasti orientálních věd. Více např. in: KOPECKÝ, René. *Bedřich Hrozný: život a dílo*. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd, 2011. ISBN 978-80-86149-74-5.

¹⁷¹ Břevnovský klášter je nejstarší český mužský klášter, který roku 993 založil kníže Boleslav II. Více informací k přečtení in: ROYT, Jan, Anselm SKŘIVÁNEK a Ondřej KOUPIL. *Břevnovský klášter: historie kláštera, průvodce, benediktinský život*. Třetí vydání. V Praze-Břevnově: Benediktinské arcidiákonství sv. Vojtěcha & sv. Markěty, 2015. ISBN 978-80-86882-21-5.

¹⁷² CIHLÁŘ, Tomáš. *Pošumavské pivovary: po stopách starých pivovarů a pivovárků západního Pošumaví aneb od Albrechtic až do Žichovic*. Vyd. 1. Sušice: Radovan Rebstock, 2003. ISBN 80-85301-90-3, s. 5-6.

¹⁷³ TAMTÉŽ, s. 32.

Maxmiliána a žalují na bratry Švihovské Michala a Václava, že je omezují ve vaření piva¹⁷⁴ a to byl problém, jelikož město mělo dobře prosperující pivovar.¹⁷⁵ Spor byl vleklý a vystřídal se řada přípisů a suplik mezi obcí a císařskou kanceláří. Spory mezi městem a vrchností byly zakončeny vydáním listiny z 24. 8. 1570, v níž bylo Horažďovickým povoleno vařit si pivo pro svou potřebu a stanoven plat z každé várky. Zároveň bylo rozhodnuto, že nejsou povinni brát pivo z panských pivovarů.¹⁷⁶

Již velmi dlouho se dědil velice jednoduchý způsob výroby. Ze začátku se vařila piva pšeničná – bílá na vrchní kvasnice. Byla sladká a oblíbená hlavně ve 14. a 15. století a až o několik století déle začala převládat výroba ječného piva, které mělo větší říz.¹⁷⁷

Město vlastnilo pivovar zřejmě již od 14. století. Velkou výhodou byly dobré sklepy. Jednalo se o skromné podoby chodeb s vedlejšími výklenky, které sloužily k chlazení piva. Měl je i zámek, radnice a domy měšťanů na náměstí. Některé měšťanské domy měly právo várečné, a tak 51 měšťanů mělo právo vařit pivo čtyřikrát do roka. Pivovar na tehdejší dobu představoval velice značný finanční příjem. V průjezdu radnice byl šenk, kde se pivo točilo. Pivo se mohlo dovážet do Veřechova a Slatiny - zde měly vesnice hospody.

To, že měli měšťané z vaření a prodávání piva nemalé zisky, se nikterak valně nelíbilo vrchnosti. Švihovští si tedy zřídili vlastní pivovar – panský či zámecký. Vrchnost nicméně mohla prodávat pivo jen na předměstích, tedy za městskými branami.¹⁷⁸ Jednáním z roku 1589 donutila vrchnost město, aby jí odevzdalo krčmu ve Veřechovech¹⁷⁹.¹⁸⁰ Roku 1594 vyhlásil Děpolt oněch 50 artikulů. Do vrchnostenských krčem zakázala vrchnost obci dodávat pivo.¹⁸¹ Na předměstí místo dosavadního vrchnostenského šenku „Na svěcené“, té doby zruinovaného, byla v roce 1622 zbudována „Nová hospoda“¹⁸².¹⁸³

Po konci třicetileté války byli měšťané roku 1649 potrestáni zavřením pivovaru. Obec měla s vrchností jistý spor o ryby, které, jak víme z privilegií, museli měšťané odebírat a patrně vše nezaplatili.¹⁸⁴ 26. května 1683 dovolil hrabě Václav Vojtěch otevřít měšťanský

¹⁷⁴ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 106.

¹⁷⁵ BIRNBAUMOVÁ, A., *Horažďovice: Poklady národního umění*, s. 2.

¹⁷⁶ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Dílčí inventář 1350–1945 č. inv. 8.

¹⁷⁷ CIHLÁŘ T. *Pošumavské pivovary*, s. 32, též ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města Horažďovic*, s. 47.

¹⁷⁸ CIHLÁŘ T. *Pošumavské pivovary*, s. 38.

¹⁷⁹ Veřechov je vesnice, část města Horažďovice v okrese Klatovy. Nachází se asi 4 km na jih od Horažďovic.

První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1318.

¹⁸⁰ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 47.

¹⁸¹ TAMTĚŽ, s. 29.

¹⁸² Nová hospoda je bývalá horažďovická továrna *Sport*.

¹⁸³ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 33.

¹⁸⁴ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 137.

pivovar s podmínkou, že při každé várce 3 sudy k zaplacení obecních dluhů se přivaří.¹⁸⁵ Některé měšťanské domy měly sklepy upravené pro uskladnění většího množství piva. Obec musela z uvařeného piva platit dávky vrchnosti. Za Šternberků z věrtel¹⁸⁶ piva se platilo 24 grošů. Roku 1733 činila jedna várka obce 18 a čtvrt sudu po 9 zlatých. Když sládek zkazil várku piva, musel ji zaplatit. Za špatnou jakost piva se dostal do šatlavy. Např. roku 1707 musel sládek Jakub Růžička zaplatit várku „zlýho piva“.¹⁸⁷

Roku 1732 propustili sládku, protože „*se vozíral a klel až hanba*“.¹⁸⁸ Na konci 18. století celkové vaření piva upadlo. Roku 1789 pronajala obec pivovar měšťanu Karlu Korvínovi za roční nájemné 1000 zlatých. Jenže když se nájemci měnili velmi často, tak ony změny absolutně neprospívaly jakosti piva. Právováreční měšťané dostávali každý sud piva o 1 zlatý levněji. Pro představu jich roku 1795 bylo asi 27. Radní měli dle nařízení z roku 1693 výsadu: „*Sládkům se nařizuje, když se ředina vařiti a nalejvati bude, všechny ven z pivovaru vypuditi mají a úředním osobám z rady a nežidům z první pánve nalévati se má.*“¹⁸⁹

Čas od času se naskytly i žádosti, jež dopadly pro žadatele kladně. V září roku 1695 žádal Maxmilián Strobélius purkmistra a radu města Horažďovice o povolení jedné várky piva na svatbu své dcery. Strobélius dostal dokonce o půl sudu piva navíc při odvedení 3 strychů¹⁹⁰ ječmene.¹⁹¹ V říjnu roku 1783 žádali horažďovičtí vysokoškolští studenti purkmistra a radu města Horažďovice o poskytnutí jednoho sudu piva na studentskou dvoudenní slavnost.¹⁹²

K výdajům města patřily nezanedbatelné opakované výlohy s udržováním městského pivovaru, který město najímalo obvykle na dobu 6 let. Trvaly neustálé rozepře s nájemcem i právovárečnými měšťany. 43 z právovárečných měšťanů ze 77 podalo roku 1806 interpelaci¹⁹³ v příčině nepořádků v obecním pivovaru.¹⁹⁴

Začátkem 19. století se táhly s oběma pivovary vleklé spory¹⁹⁵, jež zde již rozebrány nebudou. Je ovšem jisté, že pivovar měšťanský vypověděl svou výrobu v červenci roku 1905. Pivovar panský fungoval o něco déle, a to do roku 1948.¹⁹⁶

¹⁸⁵ TAMTÉŽ, s. 140.

¹⁸⁶ 1 věrtel = 23,40 litrů.

¹⁸⁷ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 47.

¹⁸⁸ TAMTÉŽ.

¹⁸⁹ TAMTÉŽ, s. 48.

¹⁹⁰ Strych nebo také jítro. Čítalo to asi 0,57 hektaru.

¹⁹¹ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Katalog 1529–1786, K. 372, č. inv. 679.

¹⁹² TAMTÉŽ, K 373, č. inv. 679.

¹⁹³ Interpelace čili dotaz se žádostí o vysvětlení věci.

¹⁹⁴ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, nezinventarizováno.

¹⁹⁵ CIHLÁŘ T. *Pošumavské pivovary*, s. 37.

4.2 Školy

V minulých staletích byla péče o výchovu (a tedy hlavně školní záležitosti) svěřena církvi. To je zásadní důvod, že školní budovy stály skoro vždy a všude v blízkosti fary či kostela. Byla to tradice důsledně zachovávaná a školy postavené odloučeně od církevních statků byly nespornou vzácností. A jinak tomu nebylo ani ve starých Horažďovicích. Původní škola byla na jižní straně hřbitova, který se prostíral kolem farního kostela. Církvi patřil vrchní dozor, městu hlavně fyzický charakter - tedy péče o postavení a udržování školy.¹⁹⁷

Ve městě byl rektor Bebtan, svědkové kněží Petr a Zikmund a farář Jan. Všichni patřili maltézskému řádu, který měl nad školou dozor. Obec školu udržovala, ale jednalo se spíše o sešlé stavení. Je možné předpokládat, že maltézský řád byl ke konci 15. století oslaben a když přišli minorité, zůstal v Horažďovicích pouze jeden kněz.¹⁹⁸ O školu se začalo pečovat hlavně za Děpolda Švihovského, jenž nařídil městu, aby zpustlou školu opět vybudovalo.¹⁹⁹ O její ponurý ráz se starali dokonce i samotní žáci. Děpold se ve svých artikulech z roku 1594 mimochodem zmiňuje: „Škola, která velmi spuštěná, aby hned z jara se stavěla a mládenci hodnými, v literním umění zkušenými pro vyučování mládeže opatřena byla.“²⁰⁰ Račínovský dvůr si směli Bratři zakoupit s osvobozením různých dávek. Tam se vyskytoval byt staršího sboru a byla tam zřízena škola bratrská.²⁰¹

Na samém počátku 17. století žatecká měšťanka Dorota Kapšová odkázala škole 100 kop grošů, aby se mládež seznamovala s literaturou a uměním. Nicméně na začátku třicetileté války po roce 1620 škola zanikla.²⁰² V průběhu války a po jejím skončení zaznamenalo zdejší školství úpadek. Škola bratrská byla ponechána osudu a kantoři městské školy vedli boje o existenci s radnicí. Jeden z kantorů byl od šedesátých let 17. století jistý Jan Pangrác, více asi muzikant než kantor, jemuž magistrát činil často výtky.²⁰³

O přímé nadřízenosti církve nad školou svědčí rozkaz probošta maltánského Jakuba Hildebrandta z Wartburku. Ten nařídil, aby horažďovický kantor byl strčen do vězení, jelikož urazil faráře Markovitze, horažďovického rodáka, na něhož vztáhl ruku.²⁰⁴ Z kantorů tehdejší

¹⁹⁶TAMTÉŽ, s. 39.

¹⁹⁷NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 80.

¹⁹⁸ŠIMON, E. *Dějiny maltézského řádu Horažďovice*, s. 9-11.

¹⁹⁹BIRNBAUMOVÁ, A. *Horažďovice: Poklady národního umění*, s. 2-3.

²⁰⁰NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 110.

²⁰¹TAMTÉŽ.

²⁰²ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 28.

²⁰³Nakonec se stal Jan Pangrác konšelem, roku 1691 byl nazýván již mistrem školním. NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 110.

²⁰⁴ŠIMON, E. *Dějiny maltézského řádu Horažďovice*, s. 13.

doby je zapsán také například Samuel Benatský, který žádal magistrát o propuštění ze služby varhanické, což stalo roku 1654.

Na přelomu 17. a 18. století byli kantoři dosazováni magistrátem pod dohledem školních inspektorů. Vedli zpěv a také se každý učitel musel bezpodmínečně vyznat v latině. Velkou zásluhu mají literáti a právě kantoři na tom, že navzdory ničení českých knih a zpěvníků zůstaly zachovány mnohé kancionály²⁰⁵.²⁰⁶

V druhé polovině 18. století byla v Horažďovicích německá škola Stadtmusterschule pro vzdělání učitelů.²⁰⁷ V červenci roku 1765 rozhodl magistrát, že je povoleno školnímu rektorovi Josefu Wintrovi propustit určitého mládence. Magistrát si ovšem stanovil své podmínky, za nichž mohl Wintř přijmout nového, a sice: „*Musí být bohabojného života, student a to humanista ex novo studio dokonalý, jak v českém tak německém jazyku, ve figurální muzice kvalifikovaný, na čež páni inspektore obzvláštní pozor míti budou.*“²⁰⁸

V 18. století se obecně město staralo o rozkvět školství, jak jen mohlo.²⁰⁹ Roku 1777 žádali purkmistr a rada města Horažďovice zemský guberniální úřad o přeložení latinského gymnázia do Horažďovic.²¹⁰ Před tím bylo zemským guberniem rozhodnuto, že má být zřízeno 13 nových gymnasií, a také se měla pro ně vyhledat vhodná místa, pokud možno ve středu každého kraje. Horažďovice ve své žádosti psané syndikem Zvěřinou uváděli, že město se nachází blíže středu než například Strakonice, že Horažďovice pro menší počet ubytovaného vojska a tím i levnější životní potřeby mohou studujícím vše snáze poskytnout, že mohou zřídit školní budovu až s pěti místnostmi, také že přítomní otcové minorité obstarají vyučování a budou spokojeni se střídmejším platem než eventuálně ve Strakonících. Žádost byla nicméně zamítnuta s tím, že další uchazeči - Strakonice a Písek - mají v rámci kraje výhodnější polohu.

Horažďovickým zůstala tedy starost o školství obecné. Školní budova v blízkosti kostela byla zcela nedostatečná a roku 1792 nařídil poněkolkáté písecký krajský úřad stavbu nových obecných škol. To se nakonec protáhlo takovým způsobem, že byla Horažďovicím poslána pohružka exekucí, když nebude tak učiněno. Taktéž bylo nařízeno, aby nová škola měla k dispozici byty pro učitele. Tyto nové obecné školy opatřené Ševčíkovo deskou²¹¹

²⁰⁵ Kancionály znamenají soubor duchovních písní určených pro křesťanskou bohoslužbu a soukromou modlitbu.

²⁰⁶ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 170.

²⁰⁷ ŠIMON, E., *Dějiny maltézského řádu Horažďovic*, s. 16.

²⁰⁸ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 82.

²⁰⁹ TAMTÉŽ.

²¹⁰ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, Katalog 1529–1786, K. 2103, č. inv. 704.

²¹¹ Otakar Ševčík, pedagog houslové hry, syn učitele Josefa Ševčíka, narodil se v zadní části budovy.

sloužily svému účelu do roku 1927, kdy byla postavena nová školní budova.²¹² Poddaní mohli konečně na přelomu 18. a 19. století své děti dávat bez okolků do školy na studia.²¹³

4.3 Domy

Prostý sedlák, bohatý obchodník, chudý řemeslník či šlechtic – všichni žili v raném novověku ve společenství domů.²¹⁴ Dům, nikoliv rodina, tvořil v této době základní jednotku společenství. Dům vytvářel chráněný prostor, jenž byl oddělen od okolí zdí, plotem a okapem. Byl těžký prohřešek, když někdo bez pozvání tento prostor narušil.²¹⁵

Horažďovice se v pohusitské době začaly rozvíjet.²¹⁶ Zadní domy se začínaly v Horažďovicích stavět teprve ve 14. století, a to ojediněle. Kdy si Horažďovičtí občané postavili první radnici, nemůžeme bezpečně sdělit.²¹⁷ Celkově o domech do začátku třicetileté války nelze kvůli dochovaným materiálům mnoho napsat. Nikoho nemůže překvapit, že většina domů shořela roku 1619, a je evidentní, že starost o obnovu města tížila hlavně měšťany samotné. Některé byly ohněm samozřejmě zničeny natolik, že jejich majitelé raději odešli a do města se již nevrátili. Největší problém vycházel z toho, že většina domů byla přes nařízení pana Děpolda Švihovského z roku 1594 přeci jen dřevěná. Podle součtu pohořelých domů se dá soudit, že tehdy měly Horažďovice asi 200 nebo 230 domů. Tento počet se potom až do přibližného konce 19. století moc nezvýšil, neboť jejich důležitost a význam se jim již nikdy nevrátily.²¹⁸

Purkmistr a konšelé byli nuceni po onom požáru z roku 1619 vyslat do jiných měst a vesnic tři páry jedinců, kteří měli za úkol jediné – kulantně řečeno žádat o pomoc na výstavbu města. Činili tak nejen v Čechách, ale i na Moravě, Slezsku či v Bavorsku. Celkem se podařilo přinést do města 330 kop grošů. Nejméně přinesla dvojice, která putovala Saskem a Bavorskem, a to pouhých 66 kop. Ostatní dvě dvojice prosili v Čechách a na Moravě, kde byli lidé štedřejší. V roce 1623 bylo postaveno až 82 nových domů. Dohromady jich bylo ve městě více než 140.²¹⁹ Horažďovice se tedy opět tvořily a všude bylo hojně ruchu. Ale jako by nebylo dost na tak velké ráně, jakou bylo spálení města vojskem, sotva jak byly domy téměř hotovy, došlo roku 1627 k nové ohňové katastrofě, ke které se mimo jiné ještě stručně

²¹² NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 82.

²¹³ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 49 a 54.

²¹⁴ DÜLMEN, Richard van. *Kultura a každodenní život v raném novověku (16.-18. století)*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. Každodenní život. ISBN 80-7203-116-3, s. 9.

²¹⁵ TAMTÉŽ, s. 13.

²¹⁶ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 27.

²¹⁷ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 155.

²¹⁸ BIRNBAUMOVÁ, A. *Horažďovice: Poklady národního umění*, s. 4.

²¹⁹ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 27.

dostanu. Ve třicátých letech 17. století byl také vzhled města nejvíc změněn právě následkem tak rozměrných ohňů.²²⁰ Později připomenu rok 1635.

V roce 1654 byla v Horažďovicích situace následující: ve městě stálo 145 domů, v těchto, tzv. osedlých, schopných hospodařit a platit daně, žilo 72 rodin - ve vnitřním městě 35 a na předměstí 37. Shořelých domů, jež se neobnovily, bylo 42 - ve městě 35, na předměstí 7. Nových domů, které byly způsobilé, bylo zaznamenáno 7, pustých a zbořených 24. Až ve 20 domech hospodařily pouze a jen ženy a vdovy, ve 4 domech sirotci.²²¹

Václav Vojtěch Šternberk v druhé polovině 17. století tedy musel podpořit stavební ruch a také se tak stalo; daroval 520 zlatých na opravu pustých domů.²²² V 80. letech 18. století se prázdné budovy dostaly prodejem do soukromého vlastnictví a z majitelů uvádí Karel Němec např. zdejší měšťany Ignáce Korvína, Skálu či Rudu.²²³

V Schallerově²²⁴ topografii se předkládá, že roku 1790 bylo ve městě 231 obytných domů. Podle Sommerovy topografie z roku 1838 bylo ve městě 105 domů a 930 obyvatel, na předměstích 138 domů a 1067 obyvatel, celkem tedy 243 domů a bez tří osob rovných 2000 obyvatel. Ve městě byla dále lékárna, poštovní úřad, hotel Zlatý jelen, městský špitál, dva pivovary, radnice, lázně sv. Anny a také magistrát s purkmistrem.²²⁵

Na začátku 19. století a v průběhu celé poloviny tohoto století byly v měšťanských domech na náměstí většinou obchody s různým zbožím. Majitelé domů se dost často střídali. Náměstí začínalo zámeckými budovami a zámeckou pivnicí. Vedle byly domy pana Malkovského a pana Kohna. Původně měly být prý klášterem a měl se zde dokonce údajně narodit král Jiří z Poděbrad.²²⁶

Za celou dobu posledních dvou století se na tvářnosti města mnoho nezměnilo, až na to, že byl setřen jeho středověký ráz a že hradby, zarůstající a zanedbávané, byly úplně zakryty přistavěnými domy, ačkoliv jejich věnec pod tímto nánosem je zachován téměř zcela. Sommerova Topografie, která vyšla roku 1840, praví, že stavební ráz domů v Horažďovicích měl ještě mnoho středověkého, většina z nich byla jednopatrová a měla vysoké štíty na průčelích s daleko vyčnívajícími dřevěnými okapy.²²⁷

²²⁰ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 124.

²²¹ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 33-36.

²²² TAMTÉŽ, s. 42.

²²³ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 70.

²²⁴ Autorem Schallerovy topografie je Josef František Jaroslav Schaller, který se narodil roku 1738 a zemřel v roce 1809 v Praze. Byl piaristickým knězem, vychovatelem, středoškolským učitelem a historikem zabývajícím se topografií.

²²⁵ ŠIMON E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 48.

²²⁶ TAMTÉŽ, s. 215-216.

²²⁷ BIRNBAUMOVÁ, A. *Horažďovice: Poklady národního umění*, s. 5.

4.4 Přírodní katastrofy; především požáry

Co se týče přírodních katastrof, není žádný div, že především požáry v různých podobách doprovází lidstvo od pradávna.²²⁸ Nejčastější příčinou požárů bylo vždy úmyslné zakládání nepřátelských vojsk, kdy dané město obklopené hradbami bylo bombardováno zápalnými náložemi, aby byl zlomen v co nejkratší době odpor obránců. Další neoddiskutovatelnou příčinou bylo úmyslné založení i v době míru. Právě žhárství bylo v minulosti pokládáno, a to zcela oprávněně, za jeden z nejtěžších zločinů. Velký počet požárů vznikl rovněž neopatrností při manipulaci s ohněm. U takových řemesel používajících velká ohniště, jako byli například pekaři či kováři, bylo požadováno veškerá topeniště umisťovat k samotnému středu domu, nikoliv vedle souseda.

Další významné nebezpečí představovalo rozpouštění loje, medu, vosku či sádla na otevřeném ohni. Takové počátky s neopatrnými kuřáky řadíme do období po třicetileté válce. A tak nemůžeme opomenout domy, které byly povětšinou dřevěné, neboť chtě nechtě základním materiálem bylo dřevo, a to ať pro střešní krovy, podlahy, stropy, schodiště nebo pochopitelně pro celé části domu.²²⁹ Požáry znamenaly vždy pohromu pro majitele domu a před staletími, kdy o nějakém pojištění nebylo slyšet, to bylo mnohem horší.²³⁰

Již roku 1523 je zaznamenán požár v Horažďovicích, kdy město vyhořelo²³¹, což udělalo panu Jindřichu Švihovskému nemalou starost.²³² Několik záznamů o požárech nám ukáže oprávněnost dozoru ze strany obecní správy. V dubnu roku 1523 se Lev z Rožmitálu zmínil, že pan Jindřich byl velmi rozmrzelý kvůli katastrofě, kdy shořela téměř polovina Horažďovic, ale prý moc chtěl, aby se začalo opět stavět. Jak již bylo zmíněno, koncem století roku 1594 naléhal Děpold Švihovský na to, aby se domy na náměstí začaly vystavovat z kamene a aby byly štítily vyhnány do výše na ochranu proti ohni.²³³

Roku 1619 plenilo v západních Čechách císařské vojsko mnoho vesnic a měst. Svědek Daniel Azaš, horažďovický měšťan, písmák, jenž byl všeho svědkem, o tom mimo jiné praví: „Roku 1619 dne 22. června lid nepřátelský jel z města Strakonice až po zámek Střelu a tu přišedše zapálili pivovar a jiná stavení a jeli k Horažďovicům... Oheň se velmi prudce a spěšně rozmohl, že se přednesl přes zdi městské nebo náramné sucho bylo neb před tím několik neděl dešť nepršel a zvláště v sobotu div že od slunce horkosti samo nezapálilo, takže

²²⁸ JANATA, Jiří, Václav HLADÍK a Jan KOZÁK. *Požáry v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-86946-96-2, s. 10.

²²⁹ TAMTÉŽ, s. 57-59.

²³⁰ Fond AM Horažďovice, *Život v Horažďovicích v 16. – 19. století*, Městské právo, TA 330, HO 4/vn.-10.4.1927.

²³¹ ŠIMON, E., *Dějiny maltézského řádu Horažďovic*, s. 20.

²³² NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 103.

²³³ ŠIMON, E., *Dějiny maltézského řádu Horažďovic*, s. 20.

téměř ve dvou hodinách téměř celé město vnitř i zevnitř hořelo, věže, hodiny, zvony se slily, díl kostela shořel, obě brány, branka, most přes nějž se do města jezdilo, mlejn obecní, pivovar, sladovna, vše obecní, dva špitály, radní dům se všemi věcmi, kteréž v něm byly, všechny knihy městské, registra aj. Přehrozné divadlo bylo hleděti na ten oheň.²³⁴ „...Tu pásli koně a dívali se smíchem na ten přehrozný oheň asi do půl noci, až potom přišel velmi velký déšť, hřímání, blejskání, hromobití, povětrí náramné.“²³⁵ Škoda způsobená dobytím a spálením města byla obrovská. Nastala u 165 měšťanů od 50 až do 1500 kop grošů. Od roku 1620 se konalo vždy 22. června kolem města průvod městem.

Roku 1627 lehlo popelem celé horní předměstí. V roce 1635 po velikonočních svátcích shořelo 44 domů.²³⁶ Požár byl enormní a lze ho vysvětlit hořlavostí tehdejších krytin a nedostatkem hasících prostředků. Ten, kdo neměl finance na znovubudování domu, většinou místo prodal jako například roku 1629 Josef Sedlář. Ten spáleniště prodal Janu Šípkovi. Jistá Šmídová zase prodala spáleniště Foltýnovi. Alžběta Konvářka musela prodat svůj bývalý dům židovi Šťastnému za 220 kop grošů, kdy ale koupí musela povolit vrchnost. Případ byl pozoruhodným tím, že dosud v Horažďovicích nebyl nikdy žádný žid majitelem nějakého domu. Do roku 1700 měli židé ve vlastnictví dalších 6 měšťanských domů. Nicméně i přes tyto přírodní živly Horažďovice poměrně rostly.²³⁷

V létě roku 1679 na svatého Štěpána viděli občané neobvyklou událost, a sice padající hvězdu. Pan Tomáš Hynek padl na svá kolena a začal se vydatně modlit.

Konšel Malkovský popsal do své památné knihy, z které chtěl později realizovat kroniku, v roce 1706 další nevídanou věc, pro kterou tehdejší lidé nemohli mít pochopení: „*Tak se slunce nebeské zatmělo, jako by tím nejčernějším florem zastřený bylo a při tom velikým a hrozným zatmění dvě hvězdy blízko něj spatřeny byly. Lidé vidouce to, na svá kolena padali a modlili se. Hned v tu dobu velkým zvonem znamení se dalo a lidé do kostela farního ouprkem a chvátáním šli a tu se zpívalo a požehnání lidu se dalo, aby Pán Bůh to hrozné a nevídané zatmění v dobré obrátit ráčil.*“²³⁸

Stará radnice shořela v roce 1689, kdy mezi domy Jiřího Švejcara lehlo popelem až 40 domů. Dokonce i špitál, radnice, masné krámy i velká část kostela. Za oheň byli zodpovědní francouzští paliči. Ti byli trestáni tak, že jim byly kleštěmi trhány prsty a poté byly spáleny na

²³⁴ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 31-32.

²³⁵ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 103.

²³⁶ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 36.

²³⁷ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 130-132.

²³⁸ Fond AM Horažďovice, Konšel Malkovský, Památná kniha 1679 – 1740, TA 318, s. 1.

prach.²³⁹ Měšťané žádali rychtáře, purkmistra a radu města o postoupení várky ve prospěch stavby domů.²⁴⁰ Město bylo tak zruinované po třech silných požárech, jež za sebou koncem 80. let v krátkosti následovaly, že bylo třeba skutečně nějak pomoci.

Úředníci nad komíny byla instituce dnes těžko pochopitelná, ale tehdy, v dobách hořlavých krytin, věc nepostradatelná. Bylo nařízeno, kolik musí mít hospodáři připraveno kbelíků či jak mají být zřízené komíny. Roku 1706 pekař Jan Vrzal provozoval své pekařské řemeslo, i přesto že neměl na svém domě žádný komín. Byl napomenutý, že pokud komín nevystaví do 14 dní, nebude moci své řemeslo vykonávat a případně mu budou chleby sebrány. Časté požáry většinou rozsáhlého charakteru měnily podstatně a rychle a tvárnost města. V těchto časech byly spojené prohlídky z nebezpečí rozsáhlých ohňů velmi oprávněny.²⁴¹

Právě ony komíny museli být stavěny za Marie Terezie pouze z cihel s tím, že dřevěné přístavky byly striktně zakázány. Nebylo povoleno zasahovat do komínových těles dřevěné trámy. Musely být zlikvidovány krátké, dřevěné nebo i hliněné komíny. Nemajetným občanům se na zděné komíny udělovala dotace. Dům měl mít odolné stěny proti požárům. Pro střechy se doporučovala krytina z pálených tašek. I přes tato nařízení problémy nevhodných domů přetrvávaly až do 19. století.²⁴²

V březnu roku 1720 shořelo 8 domů a 1 stodola z neopatrnosti zámečnicka Řehoře Kroupy a byl tak povinen zaplatit pokutu 100 zlatých. Čas od času přišla i povodeň. Ta přišla například v prosinci roku 1740, kdy voda odnesla most přes řeku Otavu. V následujícím roce přišla i vichřice, při které byla stržena bář z věže kostela.²⁴³

Ne vždy vedení města dobře pracovalo. V srpnu roku 1771 Krajský úřad v Písku nařídil purkmistru a radě města Horažďovice vyplacení bonifikace pohořelému Bernardu Budecioví s pozastavením nad liknavou prací magistrátu, nad jeho neschopností vyřídit několikráté podávanou žádost.²⁴⁴ V březnu roku 1782 naopak purkmistr a rada města Horažďovice poslali žádost píseckému Krajskému úřadu, aby vyšetřil škodu, jež byla způsobená ohněm v Hliněném Újezdě v březnu roku 1782, při které shořely 3 selské dvory a 6 chalup.²⁴⁵ Za dva roky oznámil purkmistr a rada města Krajskému úřadu o povodni

²³⁹ TAMTÉŽ, s. 5.

²⁴⁰ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Katalog 1529–1786, K. 335, č. inv. 678.

²⁴¹ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 171.

²⁴² JANATA, J., V. HLADÍK a J. KOZÁK. *Požáry v českých zemích*, s. 58.

²⁴³ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Manuál radní, č. inv. 71.

²⁴⁴ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Katalog 1529–1786, K. 339 č. inv. 678.

²⁴⁵ TAMTÉŽ, K. 340 č. inv. 678.

v Horažďovicích. Konkrétně šlo o předměstí s tím, že žádali vyšetření škod.²⁴⁶ Tentýž měsíc vznikla smlouva mezi purkmistrem, radou města a tesařem Janem Vaněčkem o stavbě mostu strženého povodní.²⁴⁷

4.5 Kriminalita

Raný novověk na sebe váže speciální přitažlivost ohledně kriminality, neboť s sebou nese celkové změny společnosti. Stejně jako dnes ani v minulosti nedocházelo ke kriminalitě nikdy jen tak, leč se projevovala v těsné vazbě ke každodennosti.²⁴⁸

Kriminální přečiny a s nimi spojené vojenské hrůzy jsou v Horažďovicích zaznamenány až od konce 16. století a především století sedmnácté a osmnácté nám nabízí poměrně velký dostatek pramenů. Za celé období třicetileté války trpěli lidé fyzickým strádáním a celkovou bídou, a to především poddaní. Především ti napravovali zdevastované město a při tom všem museli hledat chuť do života. Sužované široké vrstvy se pak občas stávaly pouhými loupežníky a sprostými vrahy. Obtížné postavení sedláků či venkovanů, k nimž se císařští vojáci chovali stejně zrudně jako jejich protivník, je přivedlo k ozbrojenému odporu nebo k útěku například do lesních skrýší.²⁴⁹

4.5.1 Kriminální přečiny způsobené cizími vojáky

Ve vojenských záležitostech se kromě spisů, jež zachycující výlohy na vojsko, sledování pohybů vojsk, lapání zběhů či proseb o ušetření povinnosti vojenské služby, nacházejí i různá líčení nepřátelského útoku na město Horažďovice v červnu roku 1619 od Daniela Azaše.²⁵⁰ Císařské vojsko město nejen, jak víme, vypálilo, ale i vraždilo a loupilo, kde se dalo.²⁵¹

Opět nechám citovat očitého svědka pro dokonalou autentičnost: „*Velmi málo kdo tu ostal, ale kam kdo mohl, tam utíkal a se schoval, protože lid nepřátelský s těmi, které mohl dostati, překrutně nakládal, je bili, sekali a některé i vraždili, by jim pověděli, kde mají peníze, řkouce Česku, daj peňauze. Ruce vázali, ku koňům přivázali a jezdili s nimi, oni pak jako psi při koních běhati do libosti a vůle jejich museli a všechno kohokoliv dostali mužského neb ženského pohlaví, drancovali, přehledávali a co našli, pobrali, až se i do kostela dostali*

²⁴⁶ TAMTÉŽ, K. 342 č. inv. 678.

²⁴⁷ TAMTÉŽ, K. 344 č. inv. 678.

²⁴⁸ ČECHURA, Jaroslav. *Kriminalita a každodennost v raném novověku: jižní Čechy 1650-1770*. Vyd. 1.

Praha: Argo, 2008. Každodenní život. ISBN 978-80-257-0049-5, 12-13.

²⁴⁹ FUKALA, Radek. *Třicetiletá válka: konflikt, který změnil Evropu*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita, 2001. Otázky a problémy z dějin raného novověku. ISBN 80-7248-086-3, s. 12-13.

²⁵⁰ SOkA Klatovy. Fond AM Horažďovice K 1441, inv. 687.

²⁵¹ BIRNBAUMOVÁ, A. *Horažďovice: Poklady národního umění*, s. 4.

a z něho na mnoho set pobrali to, což sobě tam mnozí odnesli myslíce, že tam v bezpečnosti ostane. K tomu vzali z kostela 8 ornátů, 2 kalichy, velkou stříbrnou pozlacenou monstraci, velkou stříbrnou pozlacenou škatulku, též jednu stříbrnou, v níž se schovávají svátosti. A to ukrutnictví provozovali a brali, až se oheň tak rozmohl, že sotva vyjeli dosti se tlačíce jeden přes druhého a jeli přes řeku na trávník u Černýho mlejna.“²⁵² Od císařské armády to nicméně nebylo vše, neboť již 9. července se opět vrátila: „...opět tu lid v Horažďovicích šacovali, chalupy, které na Zářečí za vodou neshořely, drancovali, z nich, co se jim líbilo, brali, až i na zámku pokoje, které neshořely, vyloupili, z truhel mnoho věcí, obzvláště od šatstva vzali, naposledy pánev pivovarskou na zámku dobýti dali a ji i v kostele obecní dva kusy střelby, velký městský kotel lěž vzali a pryč odvezli, nad to stejně, že samo Horažďoviští nechtěli jimi biti a mordováni býti, museli jsou opatřiti vozy a koně, aby to, co pobrali, jim, kam oni chtějí odvezli, kdež potom komu nechtěli ani vozů zas nenavrátili.“²⁵³

Měšťané si stěžovali své vrchnosti, nicméně ta neměla žádnou moc proti příkazům vojenských velitelů. Obec si stěžovala Františku Šternberkovi roku 1634; že musí neustále trpět nepřátelskými vojenskými nájezdy a že jsou povinni pod výhrůzkou smrti odevzdávat své zbytky peněz a pečovat o jejich koně a jednotlivé vojáky zásobovat jídlem a pitím.²⁵⁴

Dále museli měšťané platit vojenské daně. V srpnu roku 1636 se zdržela Piccolominova armáda²⁵⁵ a při odjezdu ve městě nechali kaprála a další násilnickou vojenskou sebranku. Horažďovičtí jim byli povinni každý týden darovat peníze a stravu. Bez vědomí vrchnosti to pochopitelně dělat nechtěli, ale nebylo nic platné. Vojáci zůstali dále přítěží obce. Pro nesnesitelné kontribuce několik měšťanů opustilo obec. Těžké časy nekončily, neboť zanedlouho v roce 1640 vpadlo do města 40 mušketýrů, kterým museli občané města Horažďovic dát 50 kop, pivo a víno, aby opustili obec.²⁵⁶

O rok později do města přijela početná armáda, jež zanechala v obci asi 20 koní. Za několik hodin přijeli další vojáci, kteří se zabydleli po celém městě i předměstí. Ustavičně kradli, drancovali vše, co se drancovat ještě dalo. Dále i zapalovali, čemuž nepomohl ostrý vítr, tudíž škoda byla daleko větší. Poté jednoho měšťana zastřelili, jednoho postřelili a unesli rychtáře a další občany. Žádali 2000 tolarů. Lidé složili sumu, leč se jim povedlo nasbírat pouze 100 tolarů. Každý měšťan byl povinen odevzdat to, co vlastnil. Dohromady bylo

²⁵² ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 32.

²⁵³ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 117-118.

²⁵⁴ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 37.

²⁵⁵ Ottavio Piccolomini se narodil v roce 1599 nebo 1600 a zemřel roku 1656. Byl to italský vojevůdce a působil v toskánských službách.

Ecyklopedie CoJeCo: Piccolomini. [online]. [cit. 2016-03-13].

Dostupné z: http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=72597

²⁵⁶ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 32.

nepřátelské armádě dáno až 60 beček soli, 34 kop kaprů, všechno obilí a mouka. Takto se činili protestanti, kteří v tomto roce vtrhli z Bavor do Čech. K tomu vydrancovali i Strakonice a zapalovali vsi.²⁵⁷ V roce 1648 docházelo k ojedinělým vpádům toulavých tlup. Potrestání byli Jan Stříbrný s Janem Kupcem kvůli neopatrnosti při hlídce u městské brány, a tím dopustili vpád švédských vojáků, kteří tu mnoho domů vydrancovali.²⁵⁸

Vrchnost a její úředníci se nezasloužili o to, že se například Morava neproměnila v poušť. Hrdinové tohoto pekla na zemi byli spíše rebelové a obyčejní lidé, kteří snášeli hrůzy války a kteří byli tak silní, aby snesli i to, co přišlo po ní.²⁵⁹

4.5.2 Každodenní kriminalita v Horažďovicích a tresty

Vůbec nejčastější byly spory o čest, sexuální skandály a kriminalita drobnějšího charakteru. Čest mohla být narušena třeba jen nadávkou a je tedy patrné, že představovala základní bod bytí tehdejšího jedince.²⁶⁰ Konfliktní potenciál raně novověké společnosti skutečně neobyčejně vynikal. Není žádným překvapením, že skoro každá tehdejší chvílka byla doprovázena všudypřítomnými konflikty, a to i u žen. Útočník přesně tušil, kam může svým zásahem zajít, tudíž když konflikt skončil, nejednalo se většinou o extrémně vážnou věc. To si uvědomovali jak aktéři konfliktu, tak i soudci. Tehdy šlo skutečně o jakýsi rituální akt, jenž dokládal sílu aktérů, ale také v neposlední řadě i důvod jejich existence.²⁶¹

Nešlo ovšem samozřejmě pouze jen o záležitostech cti, ale také o vraždy, loupeže, krádeže, vloupání, paličství, výtržnictví, sebepoškozování za účelem vyhýbání se vojenské službě, sodomie, tuláctví, smilstva²⁶², bigamie²⁶³, pašování tabáku, padělání dokladů atd. I v Horažďovicích se obviňovalo z čarodějnictví, a sice v letech 1660, 1706 a 1733²⁶⁴. Tento druh zločinu se běžně trestal na hrdle. Jako příklad je možnost zmínit Vavřince Řeřichu.²⁶⁵

Rozsudky na radnici, kde bylo i vězení, začínaly modlitbou. Další vězení bylo u východní brány. Když šel radní bez kabátu, byl potrestán.²⁶⁶ Musí být řečeno, že konšelové a radní osoby hleděli na svůj úřad velice seriózně. Kdejaké prohřešky svých druhů byly přísně

²⁵⁷ TAMTÉŽ, s. 38.

²⁵⁸ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 135.

²⁵⁹ POLIŠENSKÝ, Josef a Josef KOLLMANN. *Valdštejn: ani císař, ani král*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0558-7, s. 232.

²⁶⁰ ČECHURA, J. *Kriminalita a každodennost v raném novověku: jižní Čechy 1650-1770*, s. 12-13.

²⁶¹ TAMTÉŽ, s. 15

²⁶² Pod pojmem *smilstvo* se rozumí pohlavní styk mezi dvěma souhlasícími jedinci stojícími mimo vzájemné manželství.

²⁶³ Bigamie je dvojitý manželství; existuje buď ve formě dvojženství nebo dvojmužství.

²⁶⁴ SOkA Klatovy. Fond AM Horažďovice, Katalog 1529–1786, K. 614-616, 460, 535-536, č. inv. 682.

²⁶⁵ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 53.

²⁶⁶ TAMTÉŽ, s. 51.

trestány, a to především domácí nešvary - například kruté zacházení s manželkou.²⁶⁷ Urážka úřadu znamenala pro každého vězení s tím, že občas byl trest zostřen spoutáním potrestaného.²⁶⁸

Co se týče sebevrahů, ti nesměli být pochováni na hřbitově. Oběšení byli vloženi řádně do země, aby je nevyhrabala prasata. I pokusy o sebevraždu byly trestány. Mladé, hrubé lidi netrpěli v zaměstnání a byli posíláni do armády. Roku 1713 si stěžoval sedlák na chování svého syna, že jej bije, ihned další den se syn stal rekrutem.

Na soudech se často řešily domácí nešvary. Manžel Doroty Laubské byl jejími pažemi ztlučen pro opilství tak, že málem zemřel. Dvě neděle musela stát s mečem v ruce před kostelem. Na řadu kolikrát přišli i nepoctiví živnostníci. Například v roce 1693 byli odsouzení Martin Dorazil za špinavé preclíky a Magdaléna Šípková za malý chléb. Ten, kdo se úspěšně pokusil schovat před trestem v kostele, neprohloupil. Danému jedinci byl totiž někdy poskytnutý chrámový asyl.²⁶⁹ To se například povedlo jistému Gregorovi.

Popraviště byly ve městě dvě; Stínadla a Šibeňák. Na těchto místech Horažďovičtí zažívali nehezké podívané na exekuce,²⁷⁰ na které se nyní v krátkosti zaměřím. Pro tyto chvíle byl potřebný kat. Do 15. století měli obec kata svého. Později zde působili kati z Klatov nebo z Písku.²⁷¹ V květnu roku 1660 přišel z Prahy rozsudek smrti provazem nad Severinem Paškem za krádeže a pro jeho manželku Kateřinu trest, který hovořil o vězení, pranýři a následného vypovězení z města.²⁷² O tři roky později přišel rozsudek stětí a na hranici spálení spolu s Janem Krejčovic, jenž byl usvědčen ze sodomie.²⁷³ Když rodič zabil své narozené dítě, následoval trest smrti nebo dlouholetá robota v poutech a železech. V roce 1674 byla Kateřina Zemenová pro tento čin sřata mečem a o několik let později byl jiné odsouzené ženě před popravou odňat pravý prs žhavými kleštěmi a následně byla sřata a její srdce bylo probito kulem. Katovi ovšem selhala ruka a žena nevýslovně trpěla.²⁷⁴

V historii ojedinělý případ se stal v Horažďovicích roku 1678, kdy Jakub Mlynářovic zavraždil žida a místo kata přišel z Prahy posel s nevídaným oznámením. V Praze žil lékárník František Dyryk, jenž míchal lektvary. Ten kontaktoval královskou kancelář, že je schopen

²⁶⁷ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 135.

²⁶⁸ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 51.

²⁶⁹ TAMTÉŽ, s. 51-52.

²⁷⁰ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 192.

²⁷¹ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 52.

²⁷² SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Katalog 1529–1786, K. 461, č. inv. 682.

²⁷³ TAMTÉŽ, K. 462, č. inv. 682.

²⁷⁴ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 52.

efektivního léčení a že jeho lékařství je proti jedům. Žádal císaře, aby mohl lék na Mlynářovi zkusit. Leopold I. doopravdy souhlasil, avšak Jakub Mlynářovic experimentu podlehl.²⁷⁵

V případě, že svobodná dívka otěhotněla, byly jí ustříženy copy, čekala ji také šatlava a potom zametání náměstí, což pro ni znamenalo nepochybnou ostudu. Některá tato děvčata se dostala do vězení například na dlouhé tři měsíce a byla i z Horažďovic vypovězena. Matrony, jež se o takové dívky staraly, samy slídily za ženatými muži.²⁷⁶ Roku 1706 Alžběta Růžičková přišla k zámečníkovi, kde byl i kominík a správce z Rabí. Jednomu z nich seděla na klíně a kominík stál u nich se sundanými spodky, což tehdy muselo vyvolat bouři nevole. Nedovolené lásky byly na denním pořádku, soudy se těmito případy zabývaly neustále a byly krutě trestány. Ačkoliv to zní těžko uvěřitelně, takovýmto způsobem se často žilo zvesela dál.²⁷⁷

Když se roku 1707 vracel zeman Branžovský z Vojnic domů, byl na polní cestě nedaleko Práchně přepaden svými čeledíny a poté byla jeho lebka zezadu rozražena. Posléze se zjistilo, že tuto loupežnou vraždu spáchali Pavel Ryba a Havel Kvěch a že Pavel Lužan o všem věděl, leč mlžil. Pro výstrahu druhých byli pachatelé smýkáni koněm, od zdola nahoru zlámáni kolem a vpleteni. Pavel Lužan byl mečem popraven. Na zločincích byl ortel vykonán při plném vědomí.²⁷⁸

S veškerými vězni se nezacházelo zrovna nejlépe, což nicméně neplatilo, když byli věznění úředníci. Roku 1718 zámecký purkrabí Jiří Čermák přikázal poddaného Chaloupku zbít k smrti. Poté jej pověsili, aby to vypadalo jako sebevražda. Provaz odřezali, tělo vložili do sudu a odvezli do rybníka. Posléze byl pohřben jako utopený. Až po půl roce vyšla vražda najevo. Felčari po prohlídce zjistili rány na hlavě. Purkrabímu ale vražda prokázána nikdy nebyla.²⁷⁹

Některé případy jsou až úsměvné. Karel Němec v Dějinách města píše o jednom takovém, zrovna členovi velmi známé rodiny: „*Syn Josefa Dobředělýho handloval²⁸⁰ s Kašparem Almanem o kabáty a přidal Kašparovi 2 zl., které nakonec i s kabátem propili. Po střízlivu Kašpar nechtíce bejti bez kabátu a peněz vrátiti nemoha, na místě kabátu sukni ženinu do zástavy dal, v kterýžto sukni Dobředělá chodila.*“²⁸¹ Občasně se řešily zase případy poněkud neobvyklé. Roku 1756 byli vyslyšeni svědci Ludmila Míková, Josef Vlach, Jan

²⁷⁵ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 195.

²⁷⁶ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 53.

²⁷⁷ Fond AM Horažďovice, Život v Horažďovicích v 16.-19 století, Městské právo, TA 330, HO, obzor 2/m, 10.2.1928.

²⁷⁸ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 192.

²⁷⁹ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 53.

²⁸⁰ Výraz *handloval* je zastaralý výraz pro *smlouval*.

²⁸¹ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 193.

Míka v případě Anny Balouškové a Anny Krajlové obviněné z pití podezřelé vody za účelem vyhánění plodu.²⁸²

Určité původní ortely se někdy nakonec zmírnily na relativně schůdnější. Tak třeba roku 1736 Kateřina Holíková odcizila v kapli na Loretě dvě postříbřené lampy a záhy je prodala. Měla být popravena, nýbrž cestou milosti byl tento trest zmírněn k dvouletému v poutech a železech.²⁸³ O několik let později cesta milosti zachránila život jednomu měšťanovi, a sice jistému Nápravníkovi, jenž měl být původně oběšen kvůli krádeži, protože jeho děti byly hladové. Nakonec byl trest tedy změněn na tříletý žalář v poutech.²⁸⁴

Nyní ale znovu, ač nerad, obrátím list. Jak jsme se již mohli přesvědčit, některé rozsudky byly velmi kruté. Roku 1760 Josef Kmucha ze Lnář utopil svoji ženu. Po obsáhlém výslechu apelačního tribunálu se obžalovaný dozvěděl trest, který jej seznamoval mimo jiné prohlášením: „...*aby byly delikventu napřed taženy dva řemeny ze zad, potom uřata pravá ruka a posléze sřat.*“ Pro město tento druh exekuce nebyl levnou záležitostí.²⁸⁵

Zlomek zmíněných případů je zde uveden především proto, abychom se mohli alespoň trochu zamyslet nad onou dobou. Představme si, že mrskání karabáčem od vrchnosti za drobná provinění nebylo nijak neobvyklé.²⁸⁶

Nyní se velmi krátce pozastavím nad menšinovou problematikou, zprvu cikánskou. Známé pronásledování cikánů začalo na českém jihu relativně pozdě, totiž rokem 1704, a ona forma byla zpočátku daleko mírnější. Josef I. vydal roku 1709 proticikánský patent, jenž však v případě tohoto etnika vůbec poprvé obsahuje klauzuli, že cikáni mohou požádat o milost. Roku 1712 ovšem Karel VI. vydává ostrý patent. Tam bylo řečeno, že dopadení cikáni musí být pobiti či pověšeni kvůli své etnické příslušnosti.²⁸⁷

V srpnu roku 1725 přišel z Prahy pokyn apelačního soudu městskému právu ve věci ztrestání krádeže dvou cikánek, Moniky a Kredly Říhové, již nyní bez uší. Byl jim vypálen cejch, jenž zůstal na kůži již nadobro, a také byly potřeny střelným prachem. Rozsudek apelačního soudu byl neoblomný: „*Tříkrát metlou kolem šibenice vymrskání a vypovězení ze zemí císařských na věčné časy.*“²⁸⁸

Ani ne tak židé jako cikáni představují jedinou minoritu, u níž lze prokázat extrémně nekompromisní postoj od společnosti. Snaha naplnit literu rozsudku byla nejenom v českých

²⁸² SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Katalog 1529–1786, K. 708, č. inv. 682.

²⁸³ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 194.

²⁸⁴ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 52.

²⁸⁵ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 192.

²⁸⁶ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 52.

²⁸⁷ ČECHURA, J. *Kriminalita a každodennost v raném novověku: jižní Čechy 1650-1770*, s. 210-211

²⁸⁸ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Katalog 1529–1786, K. 576-577, č. inv. 682.

zemích zřejmá. Až přibližně od druhé poloviny 18. století přestali majoritní společnosti cikáni výrazněji vadit.²⁸⁹

Že židé nedodržovali všech nařízení o živnostech v Horažďovicích, je ovšem jisté. Křesťanští živnostníci si často stěžovali magistrátu i úřadům. Například v srpnu roku 1674 si stěžoval felčar Pavel Filip Nisten patronátnímu úřadu na židovského lazebníka právě kvůli škodě na živnosti. Židé byli pod neustálým tlakem a je možná jakési historické překvapení, že ona příkoří nějakým způsobem zvládli a obstáli. Nesměli mít u sebe zbraně a naopak museli nosit žlutá znamení. Při dopadení žida, jenž znamení neměl, měl právo daný jedinec dostat polovinu z toho, co měl onen žid u sebe. Židé bývali vydáváni mnohému bití, někdy i zabiti nebo alespoň ústrkům či posměškům. Teprve za vlády císaře Josefa II. se židé dočkali lepšího zacházení. Mohli se volně usazovat, nemuseli nosit ponižující znamení a později jim byly povoleny i akademické hodnosti.²⁹⁰

²⁸⁹ ČECHURA, J. *Kriminalita a každodennost v raném novověku: jižní Čechy 1650-1770*, s. 224-225.

²⁹⁰ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 221-227.

5 Kultura

5.1 Městské opevnění – brány²⁹¹ a hradby

Městská opevnění jsou především významná po kulturní a historické stránce a jsou nepochybně hodnotným, historickým pramenem. Většinou jsou nejstarším stavením v daném městě a jasným znamením vyspělosti měšťanů, kteří museli umět stavět a organizovaně se při tom chovat.²⁹²

Všimněme si blíže horažďovických městských bran, které sice nezapadají do raného novověku, nicméně svoji pozornost si dozajista zaslouží. Král Václav II. v roce 1292 udělil Horažďovicím nejen status města, ale i souhrn několika práv, např. právo hradební.²⁹³ Horažďovice měly své hradby, tudíž musely mít také potřebné brány. Na prvním místě se sluší pojmenovat bránu hlavní²⁹⁴. Jedná se o druhou nejstarší bránu v Čechách. Její arkáda²⁹⁵ pochází z doby výstavby hradeb, tedy z roku 1252. Brána byla neoddiskutovatelnou tepnou horažďovického života. Na bráně byla nastavena věž o dvou patrech na počátku 15. století.

Jak bývalo zvykem, i v Horažďovicích byla brána hlavní posilněna ještě druhou. Prachatická brána byla postavena rovněž ve 13. století a představovala nejrychlejší přístup k vodě. Později byla dřívější dřevěná konstrukce vyměněna za železnou a celou historií prošla bez věžovité nástavby.²⁹⁶ Ještě v první polovině 19. století bychom mohli v těchto místech spatřit pětihranný bastion, jehož základní zdi měřily až 15 metrů délky. Tehdy bylo možné dostat se touto stavbou na původně zdvihací most. Ten vedl k bráně, která byla blíže příkopu opatřena gotickým předbraním. Důležitou součástí brány byla padací mříž a hřeben. V Horažďovicích byla ještě třetí brána několik metrů od Prachatické, a sice Branka zvaná Kocour.²⁹⁷

Přes všechny přísné zákazy se přihodilo leckteré noční tuláctví. Každou chvíli byl určitý měšťan trestán šatlavou kvůli snaze dostat se do města, když byla brána zavřená.

²⁹¹ Možnost dozvědět se o historických branách in: KOUTEK, T. *Městské brány v Čechách : historická zastavení*. Praha : Brána, 2003. ISBN 80-7243-192-7.

²⁹² Turistické informační centrum Lipník nad Bečvou: Městské hradby. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://info.mesto-lipnik.cz/cz/infocentrum/pamatky/mestske-hradby/>

²⁹³ Atlas Česka – průvodce volným časem a cestováním: Horažďovice. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.mesta.atlasceska.cz/horazdovice/>

²⁹⁴ Brána *Hlavní* nebo také brána *Pražská* (podle směru), jinak též *Severní* nebo i *Červená* podle nátěru, jaký mívala odedávna.

²⁹⁵ Arkáda nebo také průjezd.

²⁹⁶ BIRBAUMOVÁ, A. *Horažďovice: poklady národního umění*, s. 4 i Informační portál Šumavy a Šumavského podhůří: Horažďovice. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.sumavaregion.cz/index.php?s=89>

²⁹⁷ Horažďovice měly ještě třetí bránu tzv. Dolní v Prácheňské ulici, jejíž součástí byla do 18. století i věž s městským vězením. Vedla k padacímu mostu přes Otavu směrem k Práchni.

V těchto místech se často odehrávaly různé šarvátky či tresty bitím. Dnešní hlavní přístup do města od hotelu Prácheň, který byl dříve pojmenován U Modré hvězdy, byl prolomen v městských hradbách někdy v 18. století. To se ovšem stalo v čase, kdy městské hradby byly zanedbávány kvůli rozvoji předměstí, a v neposlední řadě se zdokonalila vojenská technika. Nejen dobré opevnění či trhové výsady byly pro město stěžejní, nicméně i vnitřní rozčlenění na náměstí a ulice. A pochopitelně také veřejné budovy jako například radnice, zámek či kostely, u kterých se nyní pozastavím.²⁹⁸

5.2 Gotický kostel svatého Petra a Pavla

Tento kostel je původně raně gotickou bazilikou a právem patří mezi nejvýznamnější památky Horažďovic.²⁹⁹ Kostel byl ve městě postaven pravděpodobně v 60. letech 13. století. V první polovině 14. století tuto stavbu dokončil Maltézský řád.³⁰⁰

Dr. Alžběta Birnbaumová dokázala kostel naprosto výborným způsobem popsat a já onen popis s mírně zkráceným úryvkem zobrazím: „*Kněžiště kostela je nižší než hlavní loď, má dvě klenební pole. Ze severní i jižní strany jsou v bocích lodí gotické portály, jež jsou zakryté barokovými předsíňkami. Na vnějšku kostela si povšimneme především toho, že je odtud patrna nyní zcela nepřístupná krypta³⁰¹ pod kněžištěm.*

Kružby pěti oken jsou velmi jemné a mají raný charakter otevřeného trojlistu, kruhů a v jednom náběh k tzv. ornamentu³⁰² rybího měchýře. Podobné kružby jsou i v oknech podvěžní kaple v prvním i druhém poschodí. Věž o pěti patrech byla vystavěna nákladem obce v souměrných praporecích.

Vejdeme-li do vnitřku kostela, objeví se nám jeho zvláštní charakter v plné působivosti. Jen hlavní loď je odlehčena klenbou s žebry tesanými z kamene. Lodi postranní mají křížové klenby a otvírají se do lodi lomenými arkádami na mohutných zděných pilířích, které rovněž nemají kamenných článků. Tímto těžkým a masivním způsobem je provedeno i podklenutí krucht³⁰³, která zaujímá dvě klenební pole.

²⁹⁸ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovice*, s. 34-38.

²⁹⁹ Turistika.cz: Kostel sv. Petra a Pavla. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.turistika.cz/mista/horazdovice-kostel-sv-petra-a-pavla>

³⁰⁰ Hradý a zámky České republiky: Kostel sv. Petra a Pavla. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.hradycz.cz/?OID=8112>

³⁰¹ Krypta je klenutý a věřícím přístupný prostor pod kostelem nebo katedrálou, kde byl hrob svěťce, jemuž byl kostel zasvěcen. Později se v kryptách pohřbívali i biskupové nebo panovníci.

³⁰² Ornament ve výtvarném umění znamená ozdobný prvek, který slouží ke zkrášlení nebo členění staveb, stěn, ploch, tkanin a předmětů všeho druhu.

³⁰³ Kruhta je vyvýšená, zpravidla zděná a podklenutá, někdy však pouze dřevěná konstrukce v zadní části lodí kostela, určená pro varhany, pěvecký sbor a hudebníky.

Empory³⁰⁴, jež prostor kostela podstatně mění a rozšiřují, otvírají se do lodi arkádami. Není známo, kdy tyto empory byly vystavěny. Je zřejmé, že byly teprve v barokní době za faráře Matznera upraveny na polokruhové, ale zároveň i to, že k jejich zřízení došlo ještě v době, která používala lomeného oblouku – někdy v pozdní gotice. Pod samými vrcholy klenebních kápí nalézáme v hlavní lodi kruhová okna, která byla vylámána teprve po výstavbě empor, kdy byla původní okna vedoucí do hlavní lodi v jejich výši zrušena.

Nad sakristií³⁰⁵ je oratoř³⁰⁶ zřízená teprve za faráře Matznera, nad kaplí sv. Barbory je v prvním patře další stejně sklenutý kaplový prostor, asi původní, připomínaná kaple P. Marie. Jeho klenba je v jihovýchodním koutě proražena, snad pro přístup do vyšších pater věže, dokud nebylo zřízeno roku 1734 zevní točité schodiště. Ze zařízení kostela je pozoruhodný hlavní oltář, který byl pořízen roku 1775. Nad ním na závěrové visí bohatě vyřezávaný mohutný rám nesený dvěma anděly, v jehož vrcholu je prolomen otvor s Božím oknem na paprscích. Dekorace je jedna pásková, jednak rokajová³⁰⁷.

Postranní oltář jsou zasvěceny sv. Františku Poust., sv. Andělu Strážci, sv. Janu Nep. a sv. Ludmile. První dva jsou částečně staršího data, ze 17. století, ale doplňovány novějšími přídatky a mají místo obrazů sochy v ozdobných skříních, druhé dva jsou tvořeny typickými vyřezávanými akanthovými³⁰⁸ rámy z počátku 18. století. Kazatelnu, lavice, zповědnice a dubové dveře v obou portálech s dobře vyřezanými emblémy³⁰⁹ městského znaku zhotovil roku 1734 truhlář a řezbář Jan Hofmann z Rokycan.

Vyjdeme-li z kostela jižním portálem, uvidíme v úzké ulici u hradeb starobylý městský špitál s renesančním, poschodovým štítem. Přejdeme-li pak od kostela šikmo náměstí severozápadním směrem, uvidíme vlevo za ohradní zdí pozdně barokovou ozdobnou budovu děkanství, jež je, jako za ní ležící zámek, ke kterému směřujeme, vystavěna svou západní stěnou na původní městské zdi hradební. “³¹⁰

Když bylo město na začátku třicetileté války dobyto, shořela v horní části věž a takové zvony či orloj byly zničené rovněž. Další požár zničil věž v roce 1627 a opravila se až za

³⁰⁴ Empora je nadzemní a přístupná galerie, otevřená do hlavního prostoru lodi kostela, synagogy nebo jiného veřejného prostoru.

³⁰⁵ Sakristie je místnost v kostele, umístěná zpravidla bočně od kněžiště (původně severně či jižně od něj) nebo za hlavním oltářem, v níž jsou uchovávána bohoslužebná roucha kněží i ministrantů a předměty užívané při bohoslužbě.

³⁰⁶ Oratoř je vyvýšené a oddělené místo k modlitbě v kostele, obvykle se zvláštním vchodem.

³⁰⁷ Slovo *rokajová* vychází ze slova *rokaj*, což je abstraktní a často nesymetrický ornament, podle kterého dostalo název rokoko.

³⁰⁸ Slovo *akanthovými* vychází ze slova *akant*. Tímto termínem je v archeologii a dějinách umění tradičně nazýváno stylizované ornamentální zobrazení jednotlivých listů či celé rostliny.

³⁰⁹ Emblémy - nebo také znak či symbol.

³¹⁰ BIRNBAUMOVÁ, A. *Horážd'ovice: Poklady národního umění*, s. 5-8.

velkopřevora, hraběte Ditrichštejna, roku 1729, tedy téměř o celé století. Restaurována byla věž podle plánu stavitele Václava Germáře v roce 1741.³¹¹ Téměř další století trval její kryt a stál 766 zlatých 8 grošů. Roku 1837 byl stav horní části věže v bídném stavu. Dřevěná část byla sejmuta stavitelem Františkem Špísem z Písku. K tomu nutno poznamenat, že jedna bání na druhé spočívala vždy na osmi sloupech a že samotná střecha se dochovala výšky 19 metrů, což byla statečná práce, a zřejmě není překvapivé, že se pro kymácení tato konstrukce později odstranila.³¹²

5.3 Klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie

Další římskokatolickou farností v Horažďovicích je kostel nanebevzetí Panny Marie založený roku 1330. Nechal jej postavit zdejší měšťan Theodorik, řečený Mečír. V této době to ještě klášter nebyl. Ten založil až Půta Švihovský, který tam později uvedl minority a v klášteře je také pochován. Minorité v klášteře ovšem dlouho nepobyli. V 16. století byli vypuzeni za Václava Švihovského a klášter dostali čeští bratři, kteří okolo kostela postavili hřbitov. Po bitvě na Bílé hoře se minorité za Ferdinanda II. znovu vrátili. Dřevěná věž byla na kostele přistavěna asi kolem roku 1750. V roce 1766 byla obnovena a byly na ní opatřeny hodiny. Za Josefa II. minorité museli klášter opustit³¹³ a jejich jmění bylo dáno děkanskému kostelu. Měšťané prázdné budovy využívali různě. Určitou dobu zde byla první manufaktura, jež zaměstnávala 7 lidí. Roku 1853 byly budovy bývalého minoritského kláštera převedeny do majetku Kongregace Gabriela Šnajdra.³¹⁴

5.4 Kostel sv. Jana Křtitele

Byť existovaly domněnky, že hřbitovní kostel býval spjatý s městem již od jeho samotných počátků, nezakládají se na pravdě. Před rokem 1600 se nenachází žádné doklady o kostelu, což je minimálně nápadné, uvážíme-li, že záznamy o existenci kostelů se obvykle dochovávaly. Také na Willenbergově vyobrazení Horažďovic je kostel sv. Jana Křtitele označen jako „nový“.³¹⁵ Kostel sv. Jana Křtitele pochází z roku 1598.³¹⁶

³¹¹ KUTHAN, Jiří. *Česká architektura v době posledních Přemyslovců: města - hrady - kláštery - kostely*. 1. vyd. Vimperk: Tina, 1994, s. 112.

³¹² NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 49.

³¹³ Josef II. zrušil kláštery, které neplnily žádnou užitečnou činnost. Mezi léty 1782 – 1787 zrušil až 71 mužských a ženských klášterů.

Christnet.cz: Josef II., rušitel klášterů a zakladatel Náboženské matice. [online]. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: <http://www.christnet.cz/clanky/4394/josef-ii-rusitel-klasteru-a-zakladatel-nabozenske-matice.url>

³¹⁴ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 198 i NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 69-70.

³¹⁵ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 198.

³¹⁶ Mistnikultura.cz: Město a památky. [online]. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z:

Nyní si objasníme důvod vzniku kostela. Dosavadní pohřebiště v děkanském chrámu a kolem něj nepostačovalo. Hřbitov kolem farního chrámu nebyl nikterak rozsáhlý, a tak nastala potřeba většího hřbitova, která byla patrna již v první polovině 17. století. Myšlenka se nakonec podařila zrealizovat za tehdejších předměstím s tím, že do města to bylo pouhých 500 kroků.³¹⁷ K samotnému pohřbívání ovšem zřejmě ještě nedocházelo dlouhou dobu, neboť roku 1721 farář Matzner vedl stížnost, že kolem kostela panoval značný pach, jenž pocházel z mělce pohřbených mrtvol.

Rozměry a bohatosti dodnes zachovaných náhrobků nám mohou napovědět, že rozkvět města v tehdejší době nebyl na špatné úrovni. Architektonicky však podle Alžběty Birnbaumové není kostel sv. Jana Křtitele příliš zajímavý. „*Na vnějšku stavby se přidržuje, tak jak tomu bylo tehdy zvykem, forem gotických, které zjednodušuje až k těžkopádnosti.*“³¹⁸

Nyní ale ke kostelu samotnému. Renesanční Kostel sv. Jana Křtitele z lomového kamene i cihel zabírá asi 500 metrů čtverečních a rozkládá se uprostřed hřbitova. Polygonální presbytář má délku 8, 5 metrů a šířku 6, 5 metrů. Čtyři okna s oboustrannými špaletami jsou opatřena půlkruhovým záklenkem stejně jako veškerá okna na lodi. Presbytář je sklenutý na jedno klenební pole a polygonní závěr. Klenby jsou pálené v hlíně stejně jako výzdoby aplikované na klenbu. V roce 1623 byla sakristie připojena k presbytáři.

Presbytář je vyvýšen na vodorovné rovině lodi o 32 cm a je oddělen triumfálním obloukem, jenž je sklenutý v polokruhu. Nad obloukem je umístěn městský erb a data rekonstrukcí 1862 a 1901. Dva vchody do kostela nejsou nikterak vyzdobeny. Dřevěná empora na dvou sloupech s korintskými hlavicemi stojí nepochybně za zmínění. Pozdější prací jsou oltáře³¹⁹, jež pocházejí z provincionální dílny, leč byly vytvořeny podle slušného barokního vzoru. Po stranách oltáře jsou sochy sv. Václava a Víta a v horní části pak obraz Nejsv. Trojice a sochy Sv. Kateřiny a Sv. Barbory. Oltář jakožto ostatní exempláře byly opraveny a také zdobeny, když zde působil farář Jan Galla. Vedlejší oltáře v lodi po obou stranách vítězného oblouku jsou rovněž dobrou řezbářskou prací.

Pod kruchtou stojí náhrobek Jakuba Holara z Práchně z červeného mramoru s erbem Holarů. Podlaha je vydlážděna celkově 20 náhrobními kameny. Kostel byl časem opravován a rozšiřován. Pohřbívání na hřbitově mělo skončit roku 1785, neboť guberniální úřad sdělil,

<http://www.mistnikultura.cz/v-horazdovicich-nehraje-kultura-druhe-housle>

³¹⁷ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovice*, s. 57 a 61.

³¹⁸ BIRNBAUMOVÁ, A. *Horažďovice: Poklady národního umění*, s. 199.

³¹⁹ Hlavní oltář kostela sv. Jana Křtitele vznikl roku 1708.

že navržený hřbitov kolem kostela Sv. Jana odporuje císařskému dekretu. Nakonec byl tento zákaz zrušen.³²⁰

5.5 Morové sloupy

Město Horažďovice disponuje dvěma morovými sloupy. Znamé středověké a raně novověké nemoci, při kterých se bezradnost mohla krájet, donucovaly občany modlit se k Bohu, aby odvrátil takové zlo. A pochopitelně i Horažďovice se nemohlo tomuto problému vyhnout s tím, že se na náměstích konali různé pobožnosti.³²¹ Na hlavním horažďovickém náměstí byl tedy z jasného důvodu postaven morový sloup Neposkvrněného početí Panny Marie. Stalo se tak v roce 1725. Sloup je umístěn u kamenné kašny z roku 1560.³²² Tento působivý, prostý komplex je krásnou ukázkou barokové práce.³²³

Na Josefském náměstí, které je přibližně 400 metrů od hlavního, je postavená druhá socha stejného charakteru. Pochází z roku 1708. Je pravděpodobné, že na sošné části sloupu pracoval Johann Hoffman³²⁴.³²⁵ Na vrcholu sochy je umístěna drobná plastika, jež znázorňuje svatého Josefa s Jezulátkem v náručí. Tehdejší horažďovický děkan Václav Nigrýn provedl vysvěcení plastiky.³²⁶

5.6 Radnice

Původ radničních domů dosahuje až do 14. století. I Willenbergova kresba může zobrazit skutečnost, že se radnice od ostatních domů nijak nelišila. K vyhlásování požárů se zvonem na radnici sloužila věžička, která ale nemohla roku 1619 zabránit katastrofě. Nemůžeme opomenout i tehdy důležité dokumenty, jež byly spáleny. Za Šternberků byla postavena nová, ovšem konec jí nastal roku 1689 ze stejných příčin. Pro úplnost byla poté postavena další radnice, spíše prostá stavba, díky Václavu Vojtěchu Šternberkovi. V průčelí byly zobrazeny dva erby Šternberků a vytesaný pískovcový znak města.³²⁷ Do radnice byla umístěna síň výslechů, tribunální síň, radniční zasedací síň, vězení, ale dokonce i hospoda a pivovar. Až ve 20. letech 21. století byla radnice zcela přestavěna.³²⁸

³²⁰ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovice*, s. 57-63.

³²¹ TAMTÉŽ, s. 78.

³²² Mistnikultura.cz: Město a památky. [online]. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: <http://www.mistnikultura.cz/v-horazdovicich-nehraje-kultura-druhe-housle>

³²³ *700 let města Horažďovic: [1292-1992] : program oslav.*

³²⁴ Hoffmannovou práci je mimo jiné mariánský sloup na náměstí v Blatné.

³²⁵ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 79.

³²⁶ Hrady a zámky České republiky: Kostel sv. Petra a Pavla, Sloup se sochou sv. Josefa s Jezulátkem. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.hrady.cz/?OID=11892>

³²⁷ ŠIMON, E. *Horažďovice: Proměny města 1292-1992*, s. 207.

³²⁸ Němec, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 155-156.

5.7 Loreta³²⁹

Ludmila Šternberková dala podnět ke vzniku kaple Loteránské na Stráži roku 1659, Původ stavby je dnes v nadmořské výšce 472 metrů, od centra ani ne kilometr daleko. Ze svých nepomuckých cihel přivezla kněžna na stavbu 30 000 cihel. Stavba byla započata v srpnu roku 1660 a obec přispěla 500 zlatými. Loreta byla zavřena roku 1787. Původní klenby jsou dnes pozměněné a málokdo by tehdejší stavbu dnes identifikoval.³³⁰

5.8 Boží muka

První boží muka jsou u Lorety, jež jsou běžným typem s kovaným křížem a ptáčky. Nechal je postavit konšel Jan starší Malkovský roku 1705, když byla před touto stavbou kaplička rozmetena bleskem.

Druhá boží muka se nazývají „u Sv. Vojtěcha“. Stavbu inicioval Tomáš Pitner, pobožný občan a obecní starší, za pomoci literátského cechu. Jedná se o rázovitou barokní stavbu s dvojími schody, jež vedou k obrazům Sv. Vojtěcha a k Pietě. Stavba byla posvěcena v dubnu roku 1738.³³¹

5.9 Židovská synagoga

Synagoga byla postavena v roce 1684, nicméně po velkém požáru roku 1868 byla poškozena, a musela být tak přestavěna a zmodernizována. Pro Horažďovice vcelku známá synagoga byla po druhé světové válce zbourána, neboť se ve městě ze známé příčiny již nevyskytovali žádní židé.³³²

5.10 Kaple sv. Jáchyma a sv. Anny

Kaple byla založena roku 1760 kněžnou Karolinou z Löwensteinu a přestavěna do dnešní podoby roku 1814.³³³ Kaple je umístěna nad mohutným pramenem vody na úbočí kopce Slavní. V minulosti zde byly lázně, jež zanikly v 19. století, a předcházela tomu údajně

³²⁹ Jedno z nejslavnějších poutnických míst je Loreta v Itálii. V tamním dómu je situován „Svatý dům“, v němž dle legendy přebývala P. Marie v Nazaretě. Domek se stal příčinou velkých poutních návštěv i značného bohatství. Loteránské pobožnosti se pak rozšířily a dnes máme i v Čechách několik Loret. Ta nejznámější je na Hradčanech.

³³⁰ SMETANOVÁ, Hana a Aleš ČERVENÝ. *Městské muzeum Horažďovice*. Horažďovice: Město Horažďovice, 2006. ISBN 80-239-7181-6.

³³¹ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 76-77.

³³² SMETANOVÁ, H., A. ČERVENÝ. *Městské muzeum Horažďovic*, s. 16.

³³³ Turistika.cz: Kaple sv. Jáchyma a sv. Anny. [online]. [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.turistika.cz/mista/kaple-sv-anny-u-horazdovic?layout=phone>

zázračná voda, která měla léčit lidi.³³⁴ Pramen byl využíván již v době Keltů a Slovanů. V současnosti je k dispozici pod dřevěným příklopem a je stále využíván.³³⁵

5.11 Kostelík sv. Klimenta na Práchni³³⁶

Nejstarší české kostely, které jsou zasvěceny sv. Klimentu, se řadí svým věkem do nejstarších vrstev církevních staveb na našem území. Dnes tento kostelík řadíme do gotického slohu, původně byl však dřevěný.³³⁷ Nejstarší je téměř čtvercová loď kostela, snad ze 14. století. Přestavěný byl za Půty Švihovského, kdy původní presbytář se nahradil novým, větším. Pravděpodobně mělo posléze dojít ke zvětšení hlavní lodi, to se ale již neuskutečnilo. Na restaurátorských sondách hradu je několik letopočtů kreslených rudkou, kde je umístěn i určitý erb. Jsou k vidění i různé kresby umístěny nad mladším presbytářem.³³⁸

5.12 Muzeum Horažďovice

Muzeum, jak jsem se mohl sám přesvědčit, vlastní kvalitní sbírku kultury Horažďovic. Nicméně je vystavena jen malá část sbírkového bohatství. Za zmínku stojí kroje z 18. a 19. století.³³⁹ V muzeu je i tzv. hřebíčkový, mužský kabát z konce 18. století. Vystaveny jsou soubory podmaleb na skle z 18. a 19. století vyrobené na Šumavě nebo také horizontální kolovrat z roku 1701. Nemohou chybět prácheňské kroje, které byly používány ještě kolem roku 1920. Život ve městě dokumentují exempláře o působení a rozvoji cechů.³⁴⁰ Jsou zde i renesanční skříně a gotické plastiky.³⁴¹

5.13 Slavné osobnosti spjaté s Horažďovicemi

Jako každé město, tak i Horažďovice jsou spojeny se slavnými lidmi, kteří se ve městě narodili nebo něco ze sebe v obci zachovali. Za třicetileté války působil v Brémách lékař a filosof Jan Sofronius Kozák, jenž se v Horažďovicích narodil roku 1607. Byl přítelem Jana Amose Komenského, který si jej cenil. Roman Voříšek, narozen roku 1821, se uplatnil

³³⁴ NĚMEC, K. *Dějiny města Horažďovic*, s. 73-74.

³³⁵ Estudanky.eu: Studánka Svatá Anna. [online]. [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.estudanky.eu/551-studanka-svata-anna>

³³⁶ Kostelík sv. Klimenta na Práchni je devátý křesťanský kostelík v Čechách, vysvěcený prý samotným Metodějem, kam podle legendy jezdíval kníže Břetislav a odkud podnikal výpravy do okolních lesů.

³³⁷ Šumavský rozcestník: Kostel sv. Klimenta. [online]. [cit. 2016-01-18]. Dostupné z: http://www.sumava.cz/objekt_az/2180-kostel-sv-klimenta-prachen

³³⁸ HORA, Josef V. *Prácheň: hora, hradiště, hrad*, s. 58.

³³⁹ Jedná se čepce, šněrovačky, dětské čepičky či pleny.

³⁴⁰ O tomto sdružení v muzeu dokumentuje historie hrnčířského rodu Dobředělejů včetně unikátního kadlubu na odlévání kachlů z roku 1677, cechovní truhel či korouhvi.

³⁴¹ Mnohem informací k nalezení in: SMETANOVÁ, Hana a Aleš ČERVENÝ. *Městské muzeum Horažďovice*. Horažďovice: Město Horažďovice, 2006. ISBN 80-239-7181-6.

v historickém bádání, i coby kněz a národní buditel. Dále si například cenil Jan Neruda dramatika Bernarda Guldenera, jenž se narodil v Horažďovicích 1839. V témž roce se narodil ve městě i F. V. Goller, jenž jako inženýr chemie některými nálezy zdokonalil výrobu v cukrovarech, a jako první začal s výrobou krystalového cukru.³⁴² Prácheňský hřbitov se stal místem posledního odpočinku spisovatele Josefa Pavla a nám všem známého, regionálního historika Karla Němce. Dále můžeme jmenovat učitele a skladatele Jana Karase, botanika Františka Celerina, spisovatelky Terezii Švecovou a Josefínu Benešovou, zakladatele českého hasičstva Matěje Mayera³⁴³ nebo cestovatele Richarda Štorcha³⁴⁴.

Nakonec jmenujme dva nejvýznamnější; a to skvělého houslového pedagoga Otakara Ševčíka, jenž se narodil v roce 1852 právě v Horažďovicích, přičemž jeho školou prošla celá řada houslových virtuózů jako Talich, Stupka, Kocián či Muzika. Druhou osobností je slavný rytec Václav Hollar z Práchně³⁴⁵, jenž se narodil v Praze roku 1607, leč svými kořeny tkví v Horažďovicích. Jeho otec získal roku 1600 titul a erb s přídomek „z Práchně“. V cizině tyto pocty užíval jeho syn Václav, což je důkaz, že se hlásil k rodišti svých předků a k místu, kde byly zakořeněny počátky jihočeských dějin.

³⁴² NĚMEC, K., FRÝDLOVÁ, J., ŠOCHMAN, J. *Horažďovice*.

³⁴³ Matěj Mayer se narodil roku 1848 a zemřel v roce 1917. Byl jedním z prvních buditelů českého hasičstva. První český sbor mimo jiné vznikl v roce 1864 ve Velvarech a podle něho vznikaly další sbory např. v Benešově.

³⁴⁴ Roman Štorch navštívil například v té době Osmanskou říši, několik zemí v Africe. Šíře jeho fotografických zájmů a témat byla nezměrná. Sahala od přírodních scénérií, zachycení loveckých zážitků a života různých afrických etnik až po ateliérové snímky aktů.

³⁴⁵ Václav Hollar zemřel v Londýně roku 1677. Od roku 1627 působil v dílnách ve Frankfurtu nad Mohanem u Matthäuse Meriana, ve Štrasburku, v Kolíně nad Rýnem a v Antverpách. Od roku 1636 působil ve službách hraběte Thomase Howarda z Arundelu, s nímž se dostal do Anglie. Za války z Anglie utekl, ale později se vrátil. Jeho syn zemřel při morové epidemii, dotkl se ho velký požár Londýna v roce 1666. I když většinu života prožil v cizině, zůstal Čechem a dával to najevo.

6 Závěr

Pro ucelenost práce jsou nejdříve popsány stručné historické milníky města. Práce se zmiňuje o první zmínce Horažďovic nebo o rodu Bavorů, kteří iniciovali počátek budoucího města, kdy roku 1279 položili základní kámen, aby se Horažďovice staly roku 1292 městem díky listině Václava II.

Dále se práce soustředí na první vrchnost – Švihovské z Rýzemberka – o níž je možnost diskutovat intenzivněji než o vrchnostech předcházejících, byť 16. století ještě zdaleka nepředstavuje takovou pramennou základnu jako století nadcházející. Právě přelom 16. a 17. století začíná být svou dostupnou bohatostí pramenů mnohem atraktivnější. Tato kapitola do konce třicetileté války je zobrazena spíše obecně – přes městská privilegia, která byla často oklešťována a celkový všední den měšťana po známá historická fakta, jež zasahovala do českých zemí. Nakonec je přiblížená třicetiletá válka a její dopad na prosté obyvatelstvo, kdy bylo město drancováno nezvanými vojáky, a v jejím průběhu muselo několikrát strávit rozsáhlé ohně, jež znamenaly pro město nepředstavitelné následky.

Katolický rod Šternberků, který nastoupil do města jako nová vrchnost krátce před třicetiletou válkou, přirozeně pluje horažďovickými dějinami po celé století, a to do 20. let 18. století. Poté se střídají další vrchnosti a jejich hlavní představitelé jsou v práci rovněž zmíněni. Pro pochopení života se následně práce zaměřuje na životní podmínky měšťanů, kteří museli neodvratně zažívat nejrůznější infekční nemoci, a také se soustředí na hospodářství, například na záležitost cechů, od konce třicetileté války do přelomu 18. a 19. století. To vše je spojeno pod jednu kapitolu, neboť životní podmínky a hospodářství se v oné době značně prolínaly. Stručně nejsou vynechány vojenské záležitosti v 18. století až do osudového roku 1848.

V další kapitole se práce věnuje ostatním aspektům každodennosti města Horažďovic, které jsem jednotlivě oddělil. Mám na mysli pro Horažďovice důležité pivovarnictví, školy a jejich vývoj ve městě, domy a život v nich, přírodní katastrofy, kde zauímají přední místo požáry a konečně kriminalita, která hovoří i o děsivých manévrech armád, které zanechávaly ve městě nepochybné škody a jednotlivých měšťanech, s nimiž jsou spojené dechberoucí tresty od vrchnosti.

Kultura zauímá poslední hlavní část této bakalářské práce. Hovoří se především o architektuře, která ve městě dominovala od jeho počátků a která neodmyslitelně patří do životů měšťanů v Horažďovicích, neboť se občas i sami na určitých stavbách podíleli. Stručně

je přiblíženo i městské muzeum a příklad exemplářů, které uvedu v přílohách níže. Nakonec se dostává i na významné horažďovické osobnosti.

7 Resumé

The bachelor thesis starts with the first references to Horažďovice. Then it briefly outlines city's development, which is connected to Bavor clan. The main chapter „Horažďovice untill the end of the thirty-year war“ is written for the purposes of general notion. The topics discussed are the privileges of city inhabitants, the life of the man on the street as well as well-known historical facts. The chapter lays emphasis on the noble race of Švihovští from Rýzmbek, about whom there is more information than e.g. Bavor's endeavour in Horažďovice. It also focuses on the life of the inhabitants untill 1526, when Ferdinand I. acceded to throne, untill such time as 1618. Finally, the chapters focus on the thirty-year war and its impacts on the citizens.

The next chapter is called „Horažďovice untill the end of the thirty-year war“. Here the thesis scrutinizes the political situation. The catholic clan Šternberk took over shortly before the thirty-year war broke out and managed to keep the position until the first fourth of the 18th century. After that another clans took over and their representatives are also mentioned. So as to understand the life at the time, the life conditions as well as various infectious diseases are explained. Another topic is economy, namely guilds from the second half of the 17th century till the first half of the 19th century, also army's endeavour from the 18th century till 1848 is touched upon.

The following chapter describes brewery, schools, houses and life in them, natural calamities, especially the blazes. Lastly, criminality is discussed in connection with foreign armies, whose members ruined the locals' lives, as well as the crimes committed by the inhabitants themselves and subsequent punishments imposed on them.

The last chapter is devoted to culture in Horažďovice, especially architecture, which was present from the very beginning of the city. In the end, the city museum is introduced along with the examples of the specimen. Finally, the significant natives are presented.

8 Literatura a prameny

Prameny

Fond: Archiv města Horažďovic, Konšel Malkovský, Památná kniha 1679 – 1740, TA 318

Fond: Archiv města Horažďovic, Městské právo v Horažďovicích, Život v Horažďovicích v 16.-19. století, TA 330.

Fond: Archiv města Horažďovic sign. XV/B/1 Muzeum.

Fond: Archiv města Horažďovic, Výpisy z Liber memorabilium, Horažďovice, A II 20.

Státní oblastní archiv, Fond: Archiv města Horažďovic, Dílčí inventář 1350 – 1945.

Státní oblastní archiv, Fond: Archiv města Horažďovic, Katalog 1529 – 1786.

Státní oblastní archiv, Fond: Archiv města Horažďovic, Liber memorabilium (1371) 1454 – 1599, inv. č. 54, fol. 366.

Státní oblastní archiv, Fond: Archiv města Horažďovic, Manuál purkmistrovský 1700-1719, č. inv. 92, zápis k 12.5.1713.

Státní oblastní archiv, Fond: Archiv města Horažďovic, Manuál radní, č. inv. 71.

Státní oblastní archiv, Fond: Archiv města Horažďovic, patenty

Státní oblastní archiv, Fond: Archiv města Horažďovic, Protokoly ze zasedání zastupitelstva 1861 - 1866 , č. inv. 279.

Základní literatura

BIRNBAUMOVÁ, Alžběta. *Horažďovice: Poklady národního umění*, sv. 32. Praha: Umělecká beseda Praha, 1941, 26 s.

NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. 1. vyd. Horažďovice : Okrašlovací spolek, 1936, 231 s.

ŠIMON, Eduard. *Horažďovice: proměny města 1292-1992*. 1. vyd. Horažďovice: Městský úřad, 1990. ISBN 80-900062-3-X, 234 s.

ŠIMON, Eduard. *Dějiny maltézského řádu Horažďovice*, Horažďovice: Městské kulturní středisko, 1993, 32 s.

Další použitá literatura

700 let města Horažďovic: [1292-1992] : program oslav. [Horažďovice: [s.n.], 1992]. ISBN 80-238-2926-2, 32 s.

BAUER, Jan. *Životy slavných českých vojevůdců*. Vyd. 1. Brno: MOBA, c2007. ISBN 978-80-243-2891-1, 224 s.

CIHLÁŘ, Tomáš. *Pošumavské pivovary: po stopách starých pivovarů a pivovárků západního Pošumaví aneb od Albrechtic až do Žichovic*. Vyd. 1. Sušice: Radovan Rebstöck, 2003. ISBN 80-85301-90-3, 119 s.

ČECHURA, Jaroslav. *Kriminalita a každodennost v raném novověku: jižní Čechy 1650-1770*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2008. Každodenní život. ISBN 978-80-257-0049-5, 367 s.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny českých zemí*. 3. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. ISBN 80-7200-760-2, 128 s.

DÜLMEN, Richard van. *Kultura a každodenní život v raném novověku (16.-18. století)*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. Každodenní život. ISBN 80-7203-116-3, 360 s.

FUKALA, Radek. *Třicetiletá válka: konflikt, který změnil Evropu*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita, 2001. Otázky a problémy z dějin raného novověku. ISBN 80-7248-086-3, 143 s.

HORA, Josef V. *Prácheň: hora, hradiště, hrad*. Horažďovice: Prácheňsko, 2009. ISBN 978-80-254-6202-7, 79 s.

JANÁČEK, Josef. *České dějiny I. Doba předbělohorská. Kniha I, díl II*. 1. vyd. Praha : Academia, 1984, 359 s.

JANATA, Jiří, Václav HLADÍK a Jan KOZÁK. *Požáry v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-86946-96-2, 104 s.

KRCH, Martin. *Štětí v době třicetileté války*. Štětí: Město Štětí, odbor kultury, 2010. ISBN 978-80-254-8069-4, 18 s.

KUTHAN, Jiří. *Česká architektura v době posledních Přemyslovců: města - hrady - kláštery - kostely*. 1. vyd. Vimperk: Tina, 1994, 582 s.

NĚMEC, Karel., FRÝDLOVÁ, Jarmila., ŠOCHMAN, Josef., *Horažďovice*, Horažďovice : Městský národní výbor, 1961, 26 s.

NOVOTNÝ, V., ŠIMÁK J. V., *České dějiny*, Díl I., svazek 4., Praha, Laichterův výbor nejlepších spisů poučných, 1912.

POLIŠENSKÝ, Josef a Josef KOLLMANN. *Valdštejn: ani císař, ani král*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0558-7, 224 s.

SMETANOVÁ, Hana a Aleš ČERVENÝ. *Městské muzeum Horažďovice*. Horažďovice: Město Horažďovice, 2006. ISBN 80-239-7181-6, 23 s.

Online zdroje

Ecyklopedie CoJeCo: Piccolomini, války o rakouské dědictví. [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z:

http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=72597 a
http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=102005&title=v%E1lky%20o%20rakousk%E9%20d%Cdictv%C3%A9

Db.skreta.cz: Podobizna Marie Maxmiliány ze Šternberka. [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z:

http://db.skreta.cz/w/index.php?title=Podobizna_Marie_Maxmili%C3%A1ny_ze_%C5%A0ternberka

Dejepis.com: Nástup Habsburků na český trůn. [online]. [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/nastup-habsburku-na-cesky-trun/>

Dejepis.info: Reformy Marie Terezie a vláda Josefa II. [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://dejepis.info/?t=216>

Dny české státnosti: 23. října 1526 – volba Ferdinanda I. českým králem. [online]. [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.dnyceskestatnosti.cz/novinky/clanky/23-10-1526-volba-ferdinanda-i-ceskym-kralem/>

Estudanky.eu: Studánka Svatá Anna. [online]. [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.estudanky.eu/551-studanka-svata-anna>

Hrady a zámky České republiky: Kostel sv. Petra a Pavla, Sloup se sochou sv. Josefa s Jezulátkem. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.hrady.cz/?OID=8112> a <http://www.hrady.cz/?OID=11892>

Christnet.cz: Josef II., rušitel klášterů a zakladatel Náboženské matice. [online]. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: <http://www.christnet.cz/clanky/4394/josef-ii-rusitel-klasteru-a-zakladatel-nabozenske-matice.url>

Turistické informační centrum Lipník nad Bečvou: Městské hradby. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://info.mesto-lipnik.cz/cz/infocentrum/pamatky/mestske-hradby/>

Encyklopedie Leporelo.info: Toleranční patent. [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <https://leporelo.info/tolerancni-patent>

Atlas Česka: průvodce volným časem a cestováním: Horažďovice. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.mesta.atlasceska.cz/horazdovice/>

Mistnikultura.cz: Město a památky. [online]. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: <http://www.mistnikultura.cz/v-horazdovicich-nehraje-kultura-druhe-house>

PROVENO – Knihovna národního muzea: Michna z Vacínova, Pavel, hrabě. [online]. [cit. 2016-01-12]. Dostupné z:
http://opac.nm.cz/authorities/30839;jsessionid=EC27CFD47B1D3A8E9CFB4358E99EC903#?id=gEiQhr_0SB6EYttqYLiSZw&pageSize=10&sorting=default

Rozhlas.cz: Osmičková výročí: zrušení roboty a poddanství v roce 1848. [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z:
http://www.rozhlas.cz/leonardo/historie/_zprava/438633

Informační portál Šumavy a Šumavského podhůří: Horažďovice. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z:
<http://www.sumavaregion.cz/index.php?s=89>

Šumavský rozcestník: Kostel sv. Klimenta. [online]. [cit. 2016-01-18]. Dostupné z:
http://www.sumava.cz/objekt_az/2180-kostel-sv-klimenta-prachen

Turistika.cz: Kostel sv. Petra a Pavla. [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z:
<http://www.turistika.cz/mista/horazdovice-kostel-sv-petra-a-pavla>

Turistika.cz: Kaple sv. Jáchyma a sv. Anny. [online]. [cit. 2016-01-17]. Dostupné z:
<http://www.turistika.cz/mista/kaple-sv-anny-u-horazdovic?layout=phone>

9 Seznam obrazových příloh

Příloha 1 – Svatý Gorazd – patron města Horažďovic.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 2 – Náhrobek Půty Švihovského v klášterním kostele Nanebevzetí Panny Marie.

Zdroj: Hrady Plzeňského kraje. [online]. [cit. 2016-03-26]. Dostupné z:
<http://www.hradyplzenskeho kraje.estranky.cz/fotoalbum/nahrobky-a-podobizny/nahrobek---puta-svihovsky---kostel-horazdovice--.--.html>

Příloha 3 – Kopie smlouvy o přívodu vody Půtou Švihovským roku 1503.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 4 - Pivovar z roku 1869, vybudovaný Ferdinandem Kinským jako zámecký pivovar na místě bývalého hradebního příkopu. Předcházela mu pivovar panský, založený v roce 1570 za Václava Švihovského z Rýzmburka. Z této doby se zachovala pouze vstupní brána na zámeckém nádvoří.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 5 - Hotel Prácheň (dříve U Modré hvězdy).

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 6 - Masné krámy – Ojediněle zachovalé řeznické krámky se společnou porážkou stály v těchto místech již koncem 16. století. Počet masných krámů nepřesáhl po celou její historii číslo dvacet. Nynější podoba je z počátku 19. století.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 7 - Hlavní brána (Červená, Pražská).

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 8 - Prachatická brána.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 9 - Branka zvaná Kocour.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 10 – Kostel sv. Petra a Pavla.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 11 – Klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 12 – Hřbitovní kostel sv. Jana Křtitele.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 13 - Morový sloup Neposkvrněného početí Panny Marie. V roce 1994 zrestaurovaný.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 14 - Morový sloup na Josefském náměstí.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 15 – Radnice.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 16 – Boží muka u Lorety.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 17 – Kaple sv. Jáchyma a sv. Anny u Horažďovic.

Zdroj: Oficiální stránky města Strakonice. [online]. [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.souteze.strakonice.eu/content/soutez-4tyden-lazne-svata-anna-u-horazdovic>

Příloha 18 - Cechovní truhla mistrů ševců z roku 1791.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 19 - Raně barokní sekretář ze sakristie hřbitovního kostela sv. Jana Křtitele z roku 1693. Vyrobil truhlář z Nalžovských Hor, Jan Kaisler.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 20 - Hodinový věžní stroj – zhotovil jej kovář Jan Honer z Bechyně roku 1754. V kostele sv. Petra a Pavla byl v provozu do roku 1934.

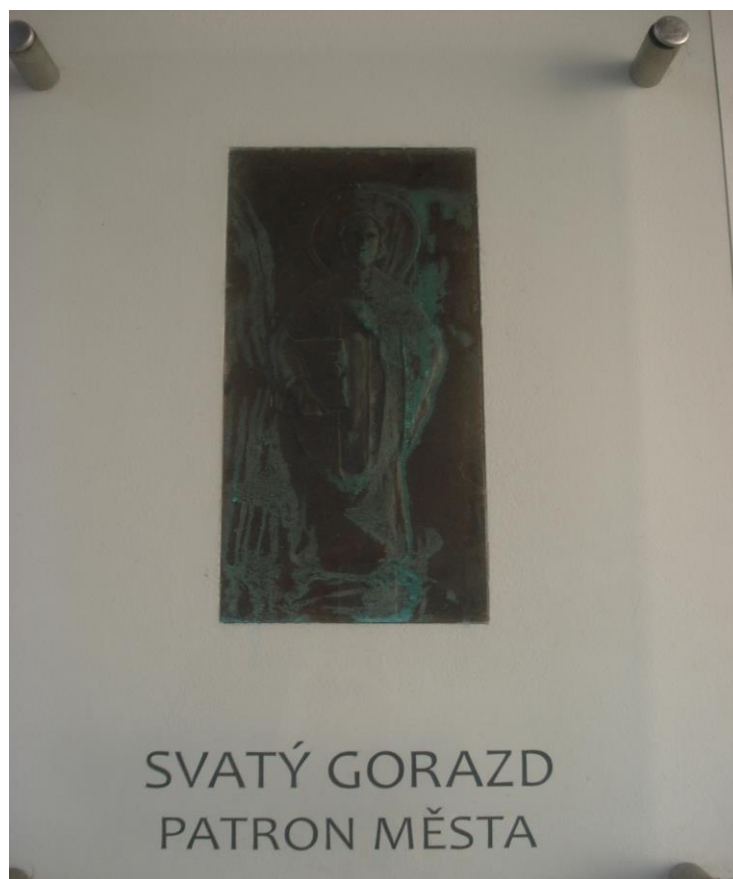
Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 21 - Šlapací polní kovářský výheň – datace 13. – 14./15. století.

Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 22 - Pánská hřebíčková vesta ze sukna, dámské svatební kombiné zdobené prostřihávanou výšivkou, dámská krojová košile, dámská šněrovačka z modrého brokátu s vytkávaným vzorem tkaniny.

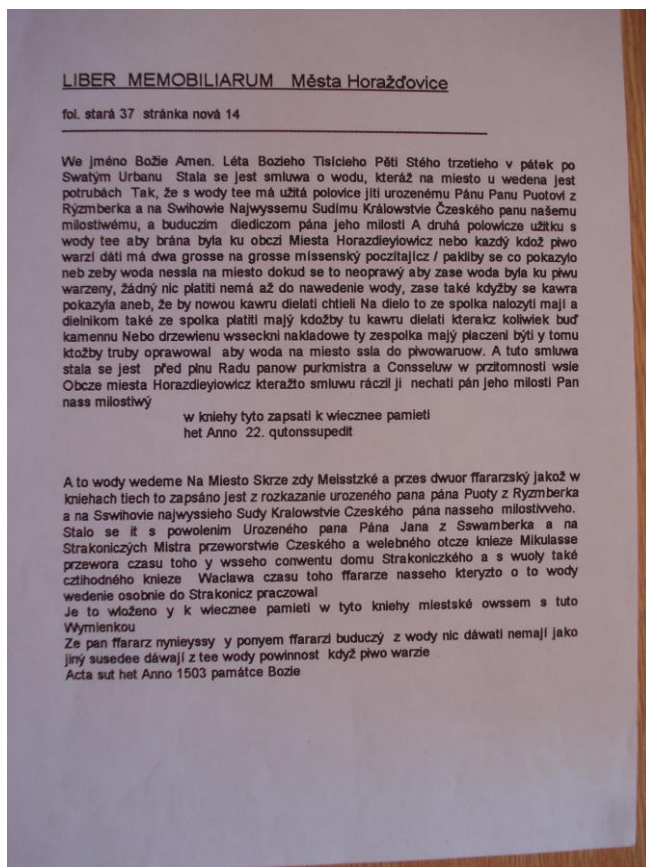
Zdroj: Foto autor, 2016.

Příloha 1 – Svatý Gorazd – patron města Horažďovic

Příloha 2 – Náhrobek Půty Švihovského v klášterním kostele Nanebevzetí Panny Marie

Příloha 3 – Kopie smlouvy o přívodu vody Půtou Švihovským roku 1503

Příloha 4 – Pivovar z roku 1869, vybudovaný Ferdinandem Kinským jako zámecký pivovar na místě bývalého hradebního příkopu, předcházela mu pivovar panský, založený v roce 1570 za Václava Švihovského z Rýzmburka, z této doby se zachovala pouze vstupní brána na zámeckém nádvoří

Příloha 5 – Hotel Prácheň (dříve U Modré hvězdy)

Příloha 6 – Masné krámy – ojediněle zachovalé řeznické krámký se společnou porážkou stály v těchto místech již koncem 16. století. Počet masných krámků nepřesáhl po celou její historii číslo dvacet, nynější podoba je z počátku 19. století

Příloha 7 – Hlavní brána (Červená, Pražská)

Příloha 8 – Prachatická brána

Příloha 9 – Branka zvaná Kocour

Příloha 10 – Kostel sv. Petra a Pavla

Příloha 11 – Klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie

Příloha 12 – Hřbitovní kostel sv. Jana Křtitele

Příloha 13 – Morový sloup Neposkvrněného početí Panny Marie, v roce 1994 zrestaurovaný

Příloha 14 – Morový sloup na Josefském náměstí

Příloha 15 – Radnice

Příloha 16 – Boží muka u Lorety

Příloha 17 – Kaple sv. Jáchyma a sv. Anny u Horažďovic

Příloha 18 – Cechovní truhla mistrů ševců z roku 1791

Příloha 19 - Raně barokní sekretář ze sakristie hřbitovního kostela sv. Jana Křtitele z roku 1693, vyrobil truhlář z Nalžovských Hor, Jan Kaisler

Příloha 20 – Hodinový věžní stroj – zhotovil jej kovář Jan Honer z Bechyně roku 1754, v kostele sv. Petra a Pavla byl v provozu do roku 1934

Příloha 21 – Šlapací polní kovářský výheň – datace 13. – 14./15. století

Příloha 22 – Pánská hřebíčková vesta ze sukna, dámské svatební kombiné zdobené prostřihávanou výšivkou, dámská krojová košile, dámská šněrovačka z modrého brokátu s vytkávaným vzorem tkaniny